

LOUISE. Verloren
en Gevonden.

J. M. BREDÉE'S U.-M. ROTTERDAM.

VERLOREN — GEVONDEN

Bladz. 109. Bij de kachel zat een arm meisje van omstreeks zestien jaar.

VERLOREN - GEVONDEN

DOOR

LOUISE

TWEEDE DRUK

9de.—16de DUIZENDTAL

Leeftijd 10—14 jaar.

J. M. BREDÉE'S BOEKHANDEL EN UITGEVERS-MIJ.
ROTTERDAM.

HOOFDSTUK I.

HERMAN GAAT OP EEN BETREKKING UIT.

„Vrouw, wat denk je, zou dat niet iets voor onzen Herman zijn?” Met deze woorden wees vader met den vinger een advertentie aan in de krant, waarin hij zat te lezen. Moeder liet de naald even rusten en keek vader vragend aan.

„Wat bedoel je man? O, dat!” en moeder las half voor zichzelf: „Op een kantoor hier ter stede kan een nette jongen geplaatst worden, die de lagere school met vrucht heeft doorlopen. Aanvangssalaris tien gulden per maand. Zich in persoon te vervoegen bij den heer Van Goudoever, Scheepmakershaven, alhier.”

„Zie je,” vervolgde vader, „als hij de volgende week van de school komt, is het zaak, hoe eerder aan 't werk, hoe beter. Dat is voor hem zelf goed en — wij kunnen het geld, al is 't nog niet zooveel, wel gebruiken.”

„Ja,” zei moeder, „op 't oog lijkt dat wel geschikt. Hij heeft wel zin in een kantoor; was dat niet zoo, dan zou ik er geen oogenblik over denken, want ik voor mij ken geen vervelender betrekking dan die van kantoorklerk.”

„'t Scheelt nog veel, wat voor een kantoor het is. En 'k geloof, dat het op zoo'n groot handelskantoor als van mijnheer Van Goudoever lang niet saai zal zijn.”

„Maar man, dan zul je toch zeker wel even met hem meegaan? Wat is een jongen van dertien jaar om al zelf op een betrekking uit te gaan! Zulke kinderen worden meestal met een paar woorden afgescheept.”

„Goed, maar spreek er morgenochtend eerst nog eens met Herman over, of hij er werkelijk zin in zou hebben, want 'k ga niet graag voor niemandal er heen. Heeft hij er zin in, dan ga ik morgenavond maar eens met hem naar den chef toe.”

Moeder zag haar oudsten zoon in de gedachten reeds naar het kantoor gaan. Al lang had ze er over gepeinsd, wat haar jongen toch zou moeten worden en hoe meer de maand April naderde, hoe grooter haar onrust werd.

Daar kwam nog bij, dat Herman tot voor een paar weken zelf nog niet recht wist, wat hij wilde. Was hij eens een paar keer met Jan van Vliet, den zoon van den meester mee naar huis gegaan, dan wilde hij graag onderwijzer worden, maar had hij weer eens met Dirk van der Grift in de bakkerij gespeeld, dan kwam hij thuis met de boodschap: „Moeder, weet u, wat ik worden wil? Bakker.”

Maar sinds drie weken scheen zijn besluit vast te staan. „Moeder,” had hij gezegd, „nu weet ik zeker, wat ik worden wil.”

„Nu, wat dan?”

„'k Wil naar een kantoor, moeder! Meester heeft ons verteld, dat er kantoren zijn, waar je groote vorderingen kunt maken. En als je boekhouder bent, dat is zoowat het hoogste, behalve den patroon, dan verdien je wel drie duizend gulden in het jaar.”

Moeder had eens geglimlacht, want ze had gedacht: „Hoelang zal dat duren? Ook weer een paar dagen?”

Maar neen, hoor, telkens sprak hij er over. 't Was zijn vaste keus. —

Den volgenden morgen, toen Herman beneden kwam, wachtte moeder hem reeds op met de krant in de hand. Herman las de advertentie en sprong wel een voet in de hoogte. „Hoera, 'k ga naar 't kantoor. Hoera!”

„Maar jongen, gebruik toch je verstand. Je bent er nog niet. Of dacht je, dat jij de eenige jongen was, die daarop af zou gaan. Kun je denken. 'k Wed wel vijftig. Hoor eens Herm, 'k ben met vader afgesproken, dat hij van avond eens met je naar dien meneer Goudland”

„Van Goudoever heet hij, moeder,” verbeterde Herman.

„Nou goed; dat je vanavond eens met vader naar dien meneer Van Goudoever toe zoudt gaan.”

„'k Zal het zoo meteen gauw aan den meester vertellen; wat zal die het leuk vinden. Van al de jongens, die er af gaan, ben ik de eerste, die een betrekking heeft.”

„Wel nee, Herm, doe dat nog maar niet. Je weet immers nog niet, of je er komt. Maak je nog maar niet blij met een doode musch.”

Toen Herman dien morgen naar school ging, was het een heerlijke zonnige dag, zooals er in de maand Maart zoo weinig zijn. 't Leek wel zomer. Alle menschen keken opgewekt en blij, nu er na den guren wintertijd eindelijk een zomersche dag was aangebroken. Maar Herman was dubbel blij: telkens moest hij denken aan die mooie betrekking, waar hij dien avond met vader op af zou gaan. Zoo scheen er een zonnetje buiten en ook een van binnen in zijn hart.

Is het wonder, dat hij dien dag niet veel aandacht bij het werk had; dat meester hem een paar maal uit zijn droomwereld moest wekken met de woorden: „Herman, Herman, waar zitten je hersens vandaag? 't Is maar goed, dat ik beter weet, anders zou ik denken, dat je de onoplettendste jongen van de klas waart.”

In zijn hart moest Herman meester gelijk geven, want hij kon zijn gedachten niet bij 't werk houden. Hij was dan ook wàt blij, toen het belletje vier uur aankondigde en hij zonder straf naar huis kon gaan. Stellig had de meester dien dag heel wat door de vingers gezien.

Vader kwam om zeven uur thuis. Op aanraden van moeder had Herman zijn schoenen al vast ge-poetst en zijn gezicht en handen gewasschen. Nu moest vader zich nog wat opknappen; vervolgens

aten zij samen een boterham en daarop gingen vader en Herman de gewichtige boodschap doen. Toen ze de deur uitgingen, zei moeder nog: „Herman, je hebt je rapport van de school toch wel bij je? Nou, den afloop zullen we maar aan God overlaten.” Daarop sloot ze de deur en ging aan haar naaiwerk.

De Scheepmakershaven was niet ver van hun woning. Herman was lang niet op zijn gemak. Hij voelde 't gewicht van 't geen ze gingen doen. De uitkomst van dit bezoek zou beslissen over zijn toekomst.

„Vader,” vroeg hij zenuwachtig, „wilt u beginnen?”

„Dat zullen we wel zien, hoor!”

Herman schelde aan de deur van het groote huis. Na enkele oogenblikken werd die geopend.

„Wel meisje,” zei vader, „mogen we mijnheer even spreken?”

„Jawel, komt u soms op de advertentie van gisterenavond, Ja? O, dan kunt ge meteen meegaan.” Daarop bracht ze de beide bezoekers naar de kamer van mijnheer Van Goudoever.

Deze zat in een grooten armstoel de krant te lezen. Vóór hem lag een lijst, waarop een tiental namen geschreven stonden.

„Zeker allemaal jongens, die al geweest zijn,” dacht Herman.

„Gaat u zitten. U komt zeker op de advertentie van gisterenavond?”

„Ja, mijnheer,” zei vader, „de volgende week komt Herman van de school en zou graag naar een kantoor willen. Toen we dan ook gisteren uw advertentie lazen, besloot ik maar eens met mijn zoon naar u toe te gaan.”

„Zoo!” Mijnheer Van Goudoever nam zijn pen achter het rechteroor vandaan, doopte die in den inkt en vroeg:

„Wel Herman, hoe heet je nog meer?”

„Achterberg, mijnheer. Herman Achterberg.”

„Hoe oud ben je?”

„Dertien jaar, mijnheer.”

„Kun je goed rekenen? want dat is op een handelskantoor een eerste vereischte.”

Herman kleurde even. Bijna had hij „ja mijnheer” gezegd, maar dat was niet bescheiden, om het zelf te zeggen. Dat wist Herman wel.

„Hier is mijn laatste schoolrapport, mijnheer, als 't u blijft.”

De heer Van Goudoever keek het rapport eens in, knikte goedkeurend, terwijl hij voor zich zelf las: Rekenen 9, Schrijven 8, Gedrag 9. „Nu,” vervolgde hij luid: „dat ziet er niet kwaad uit. Waar woon je?”

„Hier dicht bij mijnheer, in de Nikolaas Beetsstraat.”

„Hoor eens, Achterberg, ik heb wel zin in je jongen, maar ik kan natuurlijk nu nog niet besluiten. Er komen van avond nog meer jongens, dat begrijp

je wel. Maar morgenochtend zal ik Petersen even sturen, om te zeggen, of je zoon komen kan of niet."

„Best mijnheer, maar 'k zou toch wel graag wat inlichtingen van U willen hebben. 't Loon weten we, dat stond in de krant, maar wat moet hij doen?"

„Ja, dat is niet zoo gemakkelijk te zeggen. In 't begin krijgt zoo'n jongen nog niet veel werk van gewicht. Wat brieven copiëeren, nu en dan eens een boodschap doen en Vrijdags met wissels uit om geld te innen. En komt er later een jongen bij, dan schuift hij weer op, — natuurlijk na gebleken ijver, — en wordt derde klerk."

Vader bedankte den chef voor zijn inlichtingen en ging met Herman naar huis.

„Wel," zei moeder, reeds voor ze goed en wel zaten, „komt hij er? Niet? O, morgen den uitslag pas? Nou, schrap het dan maar gerust door, hoor! Dat zijn in den regel maar uitvluchten."

„Wel neen, vrouw," zei vader, „ieder kan wel begripen, dat er heel wat jongens op zoo'n betrekking zullen afgaan, vooral om dezen tijd, nu er zooveel de school verlaten."

Herman was erg opgewonden. „Kom, Herm," zei moeder, „je hebt gedaan, wat je kon, geef de rest maar in vertrouwen aan den Heere over. Wasch je nog even frisch en ga dan gauw onder de wol."

Herman wenschte vader en moeder een goeden nacht. Toen hij boven kwam, knielde hij voor zijn bed neder en voegde aan zijn gebed toe, of de Heere

wilde maken, dat hij die betrekking kreeg. Daarna sloeg hij voorzichtig de dekens op om broer Jakob niet wakker te maken en sliep weldra gerust.

Toen moeder den volgenden morgen met Herman en Jakob aan 't ontbijt zaten, werd er gescheld. Moeder schoof het ondergordijntje wat op zij en fluisterde: „Stil, een jonge heer met een brief.” Herman vloog naar de deur.

„Asjeblijft,” zei de meneer, „'k ben hier immers terecht bij Achterberg?”

„Jawel,” antwoordde Herman, „dank je wel.”

„Moeder, ja hoor; van 't kantoor.”

„Nu, doe dan maar eens gauw open.”

Herman sneed bevend de enveloppe open en las:

Mijnheer,

Hierbij deel ik U mee, dat Uw zoon op de overeengekomen voorwaarden bij mij op 't kantoor kan komen. Laat hem zorgen Maandag den 3en April om negen uur present te zijn.

R. G. v. GOUDOEVER.

Z. den 25-3-19-.

Herman kon zijn oogen niet gelooven. Nog eens en nog eens las hij 't briefje over. Ja, 't was toch waarlijk zoo. „Hoera,” riep hij, „nu ga ik fijn van de school en dan naar 't kantoor. Nu krijg ik toch ook een lange broek aan en een hoed op, hè Moeder?”

„Daar zullen we nog maar eens mee wachten, hoor. Doe eerst maar eens goed je best, dat de patroon tevreden over je is. Jongen, schei toch uit, je lijkt wel dol,” zei ze, toen Herman met zijn kleine zusje door de kamer danste, „wees toch wat bedaard, je moet nog afwachten, of het je wel bevalt.”

„O, dat zal vast wel,” meende Herman.

Na 't ontbijt stapte hij met Jacob naar school. Deze was wát trotsch op zijn grooten broer, die nu al naar een kantoor ging en keek Herman nu en dan eens van ter zijde aan. Natuurlijk wisten alle jongens reeds op de speelplaats, dat Herman naar 't kantoor ging.

Daar kwamen de tongen los. „Nou, jij liever dan ik, hoor,” zei Bram Haanstra; „Pennelikker, 'k wou nog liever; altijd op zoo'n hooge kruk te zitten. Je krijgt net een gezicht als perkament. Mijn oom heeft ook een neef, die kantoorklerk is; hij zegt, dat al die lui wel met de konijnen door de tralies kunnen eten, zoo mager zijn ze.”

„Nee,” zei Arie de Vries, „da's niet waar.” Je kon merken, dat hij ook wel zin in zoo'n betrekking had. „Je bent 's middags om zes uur al vrij en als 't dan zomer is, kun je nog genoeg in de buitenlucht wandelen.”

„En je verdient, als je boekhouder bent, wel tweeduizend gulden per jaar,” voegde een ander erbij.

„Nou, jij liever dan ik hoor,” zei Bram nog eens minachtend.

Ze waren het schoollokaal al ingegaan en waren nog druk over Herman en 't kantoor aan 't babbelen.

„Wat is er gebeurd jongens; toch geen ongeluk?” vroeg de meester.

„Meester, Herman wordt pennelikker!” zei Bram.
„Bij Goudoever op de Scheepmakershaven.”

„Neen Bram, dat vind ik niet aardig van je. Je moet nooit zoo minachtend spreken over een betrekking, omdat je daar zelf geen lust in zoudt hebben. Is 't waar, Herman, ga je naar 't kantoor?”

„Ja meester,” zei Herman, terwijl hij een kleur kreeg.

„Dat kan best goed zijn. Bij wien zeg je?”

„Bij mijnheer Van Goudoever, meester.”

Een oogenblik stond meester in gedachten. Heel even trok hij de wenkbrauwen pijnlijk omhoog en zei toen: „'k Hoop, dat het goed zal gaan, hoor. Wanneer ga je er heen?”

„Den 3en April, meester.”

„Zoo; kom kinderen, laten we beginnen.” En hiermede was dit korte gesprek, dat Herman intusschen wel wat onrustig maakte, afgelopen.

Thuis vertelde hij niets van 't geen hij aan meesters gezicht gezien had. 't Zou moeder misschien maar noodeloos ongerust maken.

HOOFDSTUK II.

DE LAATSTE SCHOOLDAG.

De laatste schooldag brak aan. Om vijf uur was Herman al wakker. 't Was nog nauwelijks licht, maar hij kon niet meer slapen. Jakob die naast hem in de bedstede lag sliep nog gerust. Dat vond Herman vervelend.

„Hé, slaapkop, word eens wakker, hé . . . !”

„Wa . . . at,” geeuwde Jakob, „wa . . . at? Naar school toe? Nee, 'k blijf nog slapen, hoor” Hij draaide zich eens om en sliep weer door.

„Wacht, 'k zal je wel wakker krijgen.” Hij nam een hoek van 't laken, draaide er een puntje aan en peuterde Jakob daarmee in 't rechteroor. Jakob krabde even achter zijn oor, maar sliep weer door.

Toen heel voorzichtig 't puntje van het laken in Jakobs linkeroor.

„Pats, nou is het toch raak,” schreeuwde Jakob boos, terwijl hij zich zelf een draai om 't oor gaf.

Boos richtte hij zich op. Daar hoorde hij ineens onder de dekens een onderdrukt gelach. Herman was

er diep onder gekropen en had zich slapende gehouden, maar toen Jakob zichzelf zoo aardig om de ooren sloeg barstte zijn broer het uit van lachen.

„O, flauwerd, dee jij dat? Wacht maar, 'k zal jou op een anderen keer ook wel eens wakker maken, hoor!”

„Kom jô,” zei Herman, „bombardementje spelen? Hier, pak aan,” en hij gooide Jaap met zijn kussen naar 't hoofd. Maar deze had het zijne ook al in de hand en daar begon het gevecht, tot moeder, die in de kamer ernaast sliep, er wakker van werd en een paar maal hard op den muur klopte.

„Jongens, blijf nog wat slapen. Is dat een burengerucht maken. 't Is pas half zes.”

Even gingen de jongens weer stil liggen, doch ook maar even, want slapen, neen, dat konden ze niet, tenminste Herman niet. Hoe zou je nu ook lang kunnen slapen, als je op dien zelfden dag van de school zou gaan? Ze gunden zich dien morgen voor niets tijd. Vlug hadden ze zich gekleed. O, hoe graag hadden ze vooruit gegeten, maar dat wilde moeder nooit zonder noodzaak toestaan. Ze moesten dus wel wachten. Eindelijk konden ze dan gaan.

Luidruchtiger dan anders kwamen de kinderen de schooldeur binnen. Je kon aan hun gezicht wel zien, dat het vandaag geen gewone dag was. Zoo druk hadden ze het vóór schooltijd, dat ze niet eens het zachte tikje van den meester hoorden, ten teken,

dat de les beginnen zou. Anders was 't al voldoende, als hij maar achter den lessenaar ging staan.

„Pennelik, kantoorroet,” riep Bram nog eens stiekem achter zijn hand, zoodat de jongens, die om hem heen zaten, 't uitproestten van 't lachen. Ze hadden een hekel aan Bram, maar als hij onder schooltijd grapjes uithaalde, hoe kon je je dan goed houden. Herman deed wijselijk, alsof hij den plagerd niet hoorde, maar zijn kleur bewees, dat het wel zoo was.

„Kom, jongens,” zei meester, „'k begrijp wel, dat jullie vandaag bijzonder blij bent, maar deze dag hoort er ook nog bij. Denkt eraan, laat de laatste dag van je schoolleven niet de minste zijn.”

De meeste jongens hielden te veel van meester Van Vliet, dan dat een verzoek van hem geen gebod voor hen zou zijn. Eigenlijk behoefde hij maar weinig te gebieden, want de jongens deden gaarne hun best, omdat ze wisten, dat meester dat plezierig vond. Ze namen zich dan ook voor, dien dag nog eens ijverig te werken.

De eerste drie kwartier ging alles goed. Nadat meester een versje met hen gezongen en daarna gebeden had, opende hij den Bijbel. „Wat zou er vanmorgen komen,” dachten de jongens bij zichzelf, want de onderwerpen, die dat jaar aan de beurt moesten komen, waren juist afgehandeld. Den vorigen dag had meester Paulus' reis naar Rome verteld; met de nieuwe klas zou hij weer bij Adam en Eva in 't Paradijs beginnen.

Wat nu? In spanning wachtten allen, wat meester zeggen zou. Dat het mooi zou worden, wisten ze vooruit. Altijd luisterden ze als vinken. Geen wonder ook. Meester kon vertellen, zóó mooi, alsof hij 't zelf gezien had. En als hij bezig was, dachten de jongens, dat ze 't zelf ook zagen. Geen meester kon 't zoo mooi als deze.

„Van morgen, jongens, wil ik jullie nog eens vertellen van de offerande van Abraham.”

De kinderen keken elkaar eens aan. Dat was nu toch een geschiedenis, die ze op hun duimpje kenden. Maar pas was meester begonnen, of alle gezichten spanden zich; onafgebroken staarden ze hem aan; als je in de gang gestaan hadt, zou je vast gedacht hebben, dat er geen kind in de klas was, zoo stil was het. En toen meester de hand ophief en zeide: „Ik weet, o Heere, dat Gij de Machtige zijt, om hem mij uit den dood weder te geven,” o, toen was het of ze Abraham het mes zagen opheffen; of ze 't bloed van Izaäk, die daar op het hout gebonden lag, reeds zagen vloeien, of ze hem in stervensangst de leden zagen wringen. Allen rilden van angst; bleek van ontzetting zaten ze daar, tot opeens Gods stem weerklonk: „Houd op Abraham, want nu heb ik gezien, dat gij godvreezende zijt en uw eeniggeborene Mij niet hebt onthouden;” toen ontsnapte een zucht van verlichting aan menig kind en hier en daar blonk nog een traan in 't oog, terwijl een blijde glimlach vanwege de goddelijke tusschenkomst reeds om den

mond trilde. Ja, meester kon prachtig vertellen.

Dien geheelen dag bleven ze eenigszins onder den indruk. 's Morgens deden ze nog hun gewone werk, maar 's middags om half drie liet meester alles opbergen. De jongens zagen wel, dat hij ook wat zenuwachtig was. Al driemaal had hij een schrift opgenomen en zonder er in te kijken weer neergelegd. Allen keken den goeden meester aan, die straks hun meester niet meer zou zijn, maar dien ze toch nooit zouden vergeten.

„Kinderen”, begon meester, „'k behoef jullie zeker niet te zeggen, dat ik tegen dit oogenblik heb opgezien.”

O, wat trilde meesters stem. Wel wisten ze, dat hij veel van hen hield, maar wat ze in dit oogenblik voelden, neen, dat hadden ze niet gedacht. Een paar meisjes begonnen al te schreien.

„'k Heb jullie als kleine peuters van zes jaar hier op school zien komen. En al de jaren, dat je hier geweest bent, heb ik mijn beste krachten aan jullie besteed. Niet, en dat mag je nu ook wel eens hoo- ren, niet, dat ik altijd vriendelijk genoeg tegen jullie geweest ben, o neen, dat alles had veel beter moeten zijn, ik beken het in dit oogenblik met schaamte.

Maar dit heb ik steeds voor oogen gehouden: dat ik jullie vóór alles moest bekend maken met de liefde Gods, die Hij geopenbaard heeft in Jezus Christus.

Met opzet koos ik vanmorgen die heerlijke geschiedenis van de offerande van Abraham. Gelijk Abraham zijn zoon Izaäk in den geest Gode opgeofferd heeft, zoo heeft de Almachtige God Zijn eeniggeboren Zoon niet gespaard, maar heeft Hem voor ons, ook voor jullie, jongens en meisjes, overgegeven in den dood, tot een verzoening onzer zonden.

Jullie gaat nu van de school. Ik zal je aan deze plaats niet meer leeren; dat vervult op 't oogenblik mijn hart met droefheid. Maar al zul je veel vergeten van 't geen ik je geleerd heb, als je dit ééne maar niet vergeet, dat er geen andere naam onder den hemel tot zaligheid is gegeven dan de naam Jezus.

Lees trouw het Woord van God. Dat zal je steeds den rechten weg wijzen en je troosten in tijden van droefheid.

Je gaat nu uit elkander, deze naar de werkplaats, die naar een kantoor; dit meisje naar de naaischool, een ander in een dienst; maar altijd en overal zul je 't ondervinden, dat de verleiding groot is. Je zult het bemerken hoe moeielijk 't is, voor den naam van den Heere Jezus uit te komen. Heerlijk, dat we 't weten, dat God altijd bij ons is, gereed om ons kracht te schenken in tijden van beproeving.

Zijn machtig' arm beschermt de vromen
 En redt hun zielen van den dood;

Hij zal hen nimmer om doen komen
 In duren tijd of hongersnood.

In de grootste smarten,

Blijven onze harten,

In den Heer, gerust.

'k Zal Hem nooit vergeten,

Hem mijn helper heeten,

Al mijn hoop en lust.

Neen, vergeet hem nooit, dan zal Hij helpen uit allen nood. Dit hoop ik: dat je nooit, waar of wanneer we elkander wederzien, de oogen voor mij zult behoeven neer te slaan. En nu, lieve jongens en meisjes, God beware en zegene jullie. Wanneer je mij nog eens wat wilt vragen, kom dan maar gerust naar mij toe; als ik kan, zal ik altijd bereid zijn je te helpen. Dat je blij bent, omdat je van de school gaat, niemand zal je die vreugde misgunnen, maar vergeet toch nooit den ernst van dit oogenblik."

Met ingehouden adem hadden de kinderen naar meester geluisterd. O, ze hadden wel willen roepen: „Neen meester, altijd bent U goed voor ons geweest, nooit zullen we U vergeten.” Maar niemand kon een woord zeggen. Velen zaten te snikken. Ook Herman Achterberg had tranen in de oogen. Lang had hij ze teruggedrongen, maar zijn hart werd àl voller en ten laatste verborg hij snikkend zijn hoofd in de handen.

Alle jongens en meisjes keken naar hem. „Toe nou, jô, vooruit,” fluisterde Dirk Buitenhuis hem in 't oor.

Da's waar ook. Hij vergat het geheel. Hij zou meester moeten bedanken voor allemaal. Spoedig veegde hij de tranen uit zijn oogen weg, hij trachtte het tenminste te doen. Daar stapte hij bedeesd uit de bank tot voor den lessenaar van den meester. O, wat kreeg hij 't benauwd. Zijn gezicht werd hoe langer hoe rooder. „Kom jô, begin nou toch,” dachten sommigen, bij zichzelf, maar — de beste stuurliu staan aan wal.

Herman haalde diep adem en, terwijl hij de tranen met geweld terugdrong, die als een overlopende beek zijn oogen vulden, zei hij schokkende over heel zijn lichaam:

„Meester, . . . uit naam van . . . a . . . alle jongens en m . . . meisjes, dank ik u h . . . hartelijk voor alles, voor alles, voor al uw goedheid . . .”

Dirk Bosch fluisterde „En we hopen . . ., toe dan toch, en we hopen, dat u . . .,” maar Herman kon niet meer. Ja, er had nog veel meer moeten komen, nauwkeurig had hij 't heele stuk uit het hoofd geleerd; zelf hadden de jongens het opgesteld. „Hè, wat jammer,” dachten ze, „dat hij nou niet verder gaat.”

Meester greep Hermans hand, terwijl hij diepgeroerd zeide: „Dank je wel, Herman, en jullie allemaal, hoor. God zegene jullie met je ouders, broertjes en zusjes.”

Daarna vroeg meester den Heere nog een zegen voor al de kinderen, die nu de wereld zouden ingaan; hij bad, of God hen, als de verzoeking kwam, wilde doen staande blijven.

Bij 't heengaan gaven allen meester nog eens hartelijk de hand en gingen voor goed het schoollokaal uit, waar ze zoo langen tijd iederen dag onderwezen waren, waar ze zich zoo veilig voelden onder de hoede van hun vriendelijken meester. Deze bleef alleen achter

Onder 't naar huis loopen dacht Herman nog aldoor aan de woorden, die dezen middag tot hen gesproken waren. Nu had hij 't pas recht gevoeld, hoeveel meester van hen hield. Arie de Vries, die naast hem liep, trachtte hem telkens aan 't praten te krijgen, maar 't lukte niet. Verward gaf hij antwoord, als Arie wat vroeg en dan mijmerde hij weer voort.

„Pennelik, pennelik,” riep iemand op eens achter hen. „Kantorrot, kale meneer, pennelik!”

„Zeg, jô, hoor je dat?” vroeg Arie.

„Wat?”, zei Herman verward.

„Ben je nou heelemaal doof? Hoor je dien naren Bram dan niet schelden? Zullen we hem eens even een pak ransel geven? Dan zal hij 't vast niet weer doen, die nare vent!”

„Och nee, laat hem maar schelden. Wat zou meester wel zeggen, als hij hoorde, dat we dadelijk alweer aan 't vechten gegaan waren. Nee, kom maar mee.”

„Moeder,” zei hij, toen hij thuis kwam, „meester heeft zoo mooi gesproken! 'k Wou, dat U 't eens gehoord had. Een heele boel jongens en meisjes zaten te schreien.”

„En heb jij je bedankje er ook goed afgebracht?

„Ja nee moe, ik kon 't niet allemaal zeggen. 'k Voelde me toch zoo raar. 'k Was gelukkig en blij en toch moest ik telkens schreien, 'k weet zelf niet, hoe vreemd.”

„Jongelief, Herman, 't is ook geen wonder. Vanmiddag is een gedeelte van je leven afgelopen. Je kinderjaren zijn nu voorbij. Meester heeft wel gelijk, dat hij 't jullie vanmiddag nog maar eens ernstig aangezegd heeft.”

Herman bleef dien avond in gedachten verdiept. De blijdschap over de groote verandering, die er nu in zijn leven plaatsgreep, wilde nog niet terugkeeren.

Toen vader thuis kwam en ook gehoord had, wat er dien middag op school was gebeurd, dankte hij meester in zijn hart voor 't geen deze voor zijn jongen geweest was. Hij vond het begrijpelijk en gelukkig, dat Herman dat woord tot afscheid maar niet dadelijk weg dartelde. Morgen zou de blijdschap wel terugkeeren.

„'k Zou nu maar naar bed gaan, Herman,” zei moeder. Ja, dat vond Herman ook maar 't beste. Hij wenschte vader en moeder goedennacht en ging naar boven. Daar knielde hij voor zijn bed neder.

Vreemd, toen welden weer de tranen op in zijn oogen; 't was of er een dik stuk in zijn keel kwam, dat hij maar niet weg kon slikken en afgebroken kwamen de woorden over zijn lippen: „O Heere, wil mij bewaren voor alle kwaad.”

HOOFDSTUK III.

NAAR 'T KANTOOR.

Den derden April, 's morgens om half negen, stapte Herman wel wat zenuwachtig naar 't kantoor.

't Weder was niet opwekkend. Een gestadig neervallende regen, die zoo onaangenaam aandoet, hield al eenige uren aan.

Herman was evenwel vroolijk gestemd. Nu zou 't komen, dat nieuwe, dat onbekende in zijn leven. Dat maakte hem tegelijkertijd ook weer wat onrustig.

„Jongen,” had moeder gezegd, „doe goed je best, hoor, en vergeet niet, dat God je overal ziet.”

Toen Herman 't kantoor binnen kwam, werd hij door den patroon heel vriendelijk ontvangen.

„Zoo Herman,” zei hij, „welkom hier; meneer Jansen, onze boekhouder, zal je wel eens vertellen, wat je taak is de eerste weken. Luister maar goed naar hem.”

Mijnheer Van Goudoever vertrok. In den loop van den dag hoorde Herman, dat de patroon in den laatsten tijd de zaken bijna geheel aan mijnheer Jansen overliet. Hij werd al een daagje ouder en kwam alleen zoo nu en dan eens poolshoogte nemen.

„Nu jongen,” zei de boekhouder, „hier is je

plaats," en hij wees hem een tafeltje in een hoek van 't kantoor. „De eerste weken mag je natuurlijk nog geen werk van belang doen, maar als je netjes en accuraat werkt en vooral doet, wat ik zeg, zal ik wel zorgen, dat je vooruitkomt, hoor. Je zult wel merken, dat ik hier op 't kantoor eigenlijk de baas ben, dus opgepast. Begin maar eens met deze brieven over te schrijven, maar netjes, hoor je.”

„Jawel, meneer,” zei Herman.

Daar zat hij dan nu op de plaats, waarnaar hij zoo lang had verlangd. IJverig begon hij te schrijven, het puntje van de tong scheef uit den mond.

Hè, wat voelde hij zich gelukkig. Na een kwartiertje gewerkt te hebben, keek hij eens rond.

't Leek hier wel een heel klein beetje op een schoollokaal, vond Herman. Aan de wanden hingen ook allerlei kaarten en platen. Kijk, ook een kaart van Nederland. Wat een groote, zwarte plekken voor de steden en wat waren die spoorlijnen dik, dacht hij. „Niks mooi,” vond Herman; de meester had hun juist geleerd twee lijntjes heel dicht evenwijdig naast elkaar te teekenen en daar dan uiterst smalle balkjes tusschen te maken. Maar hier op deze kaart bleef voor de koeien geen ruimte over om te grazen. In den hoek tegenover hem hing een plaat, waarop een reiziger geteekend was met een tasch in de hand, die zoo maar in één stap van Dover naar Calais ging over 't Nauw van Calais heen.

Een andere plaat stelde een oude zeeman voor,

die met zijn beide armen den afstand tusschen Londen en Vlissingen omvat e.

„'t Is me geen kleinigheid,” dacht Herman en onwillekeurig kwam hem de geschiedenis van Klein Duimpje en den reus, die met zijn zevenmijlslaarzen zulke groote stappen kon doen, voor den geest.

Dan hingen er nog allerlei kaarten, beschreven met Fransch, Duitsch en Engelsch, maar dat kon Herman nog niet lezen; met die studie zou hij nu gauw beginnen, als hij zijn eerste salaris ontvangen had. Verder stonden in dat heele kantoor niet anders dan een stuk of zes hooge lessenaars, net als dien van den meester, maar nog veel hooger; daarachter stonden de klerken te schrijven. Achter de lessenaars stonden ook hooge krukken, waar de heeren op konden gaan zitten.

In de muren waren kasten aangebracht, vol met dikke rechtopstaande boeken, allemaal voorzien, niet van nummers, zooals in de schoolbibliotheek, maar van letters. Herman las: A.—C., D.—F., G—K., L.—P., R.—U., V.—Z., op de dikke ruggen der omslagen.

In den hoek tegenover hem stond een groote ijzeren kast. „Dat was zeker de brandkast,” dacht hij. Eenigszins met eerbiedige bewondering keek hij naar het zware, logge ding. Maar 't aardigste vond Herman het loketje waar de menschen geld betaalden, net als aan het station.

Gezellig rookten de heeren onder hun werk een

pijpie; als Herman zestien jaar was, zou hij 't ook mogen doen: eerst moest hij de tabak kunnen verdienen, zei moeder altijd, voor hij rooken mocht.

Alles had die eerste dagen de bekoring van het nieuwe; alles zag hij als 't ware met een lichtglans overtoegen. Zelfs de boekhouder, die toch lang niet als een vriendelijk man bekend stond, was in Hermans oog wel aardig.

Moeder was wàt trotsch op haar zoon. Iederen avond als hij thuis kwam, vroeg ze: „Wel, Herm, hoe gaat het op 't kantoor? Heb je geen fouten gemaakt en was meneer tevreden over je?”

„Ja moeder,” zei hij dan, „'k vind het wàt leuk, hoor. Iederen dag mag ik wat anders doen. Vrijdags moet ik met wissels loopen; weet U, dan ga ik naar de menschen, van wie meneer geld moet hebben. Met een groote, zwarte tasch, vol met wissels ga ik dan op weg; 't geld doe ik allemaal in een linnen zak. Wie niet dadelijk betalen kan, mag nog acht dagen wachten; acht dagen zicht,” staat er op de wissels; dat beteekent, dat de menschen nog een week den tijd hebben met betalen.”

„Pas maar op,” zei moeder, „dat je 't geld niet verliest. 't Is eigenlijk wel wat gewaagd om zoo'n kleinen jongen met zooveel geld over de straat te laten loopen. Je hoort tegenwoordig haast iedere week van aanrandingen. Laatst ook nog weer dien jongen van vrouw Van der Toorn; twee honderd gulden hebben ze dien afgenomen. Pas maar op.

En wanneer moet je in 't middaguur op 't kantoor blijven?"

„'s Zaterdag moeder."

„Nou, dat is een drukke dag, hoor, van 's morgens negen tot 's avonds zes uur aan één stuk door."

„Nee, dan wordt het kantoor om vijf uur gesloten. Echt leuk, hoor!"

„Zeg Herm, heb je wel eens wat aan dien boekhouder van jullie gemerkt? Buurvrouw De Vries, Arie's moeder stond gisteren even bij mij te praten. Die zei, dat die meneer Jansen zoo dronk. Is dat waar?"

„'k Heb het nog niet gemerkt, moeder, maar . . . ja, ze hebben 't mij ook wel eens gezegd. 'k Ga dikwijls met Petersen, den derden klerk mee naar huis. Donderdagavond zei die tegen me: „Zeg Herm, heb je niks aan hem gemerkt?"

„Aan wien?" vroeg ik."

„Aan meneer Jansen. Hij had vast weer te diep in 't glaasje gekeken. Maar hij kan er zoo goed tegen, dat je 't niet eens meer bemerkt. Als een ander de helft op had van 't geen hij soms achter elkaar drinkt, was hij zoo dronken als een kanon. Pas maar op, als hij dronken is, want dan is 't een kwaje, hoor! Je kunt het altijd merken, als hij om twee uur zoo vroolijk is. Denk dan maar: „Wie zal 't vanmiddag weer moeten ontgelden." Want tegen een uur of drie is die vroolijkheid meestal omgeslagen in nijdigheid. Wee dengene, dien hij dan onderhanden neemt,

die kan het er voor een paar weken mee doen. Laat hij ook maar niet merken, dat je 's Zondags naar de kerk gaat, want dan is er 's Maandags aan 't sarren geen einde."

„Maar daar heeft hij toch niets mee te maken?" zei ik.

„Dat zou je zoo zeggen. Er is een jongen op 't kantoor geweest, die Vrijdags altijd hier zijn boterham op bleef eten. Voor hij begon, bad hij eerst. Maar wil je wel gelooven, dat hij dien knaap net zoo lang getreiterd heeft, dat de stakkerd van verdriet zijn betrekking heeft opgezegd!"

„'t Is erg jammer, dat er toch altijd zoo iets onaangenaams wezen moet. Maar me dunkt, als jij je best doet," zei moeder, „zoodat er op je werk niets te zeggen valt, dan kan hij je toch niets doen."

„Tot nog toe heeft hij nog nooit een onaangenaam woord tegen me gezegd, moeder, dus 'k hoop maar, dat het zoo blijven zal."

Reeds verscheidene Zaterdagen was Herman in 't middaguur op 't kantoor gebleven. Met opzet had hij altijd met eten gewacht, tot de boekhouder weg was. Hij wilde den haat van dien man niet zonder noodzaak opwekken.

Maar eens, Herman zal zoo ongeveer een half jaar op 't kantoor geweest zijn, bleef de heer Jansen langer dan gewoonlijk aan 't werk. Er schenen een paar fouten gemaakt te zijn, die hij niet zoo gauw vinden kon. Herman zag wel, dat hij hoe langer hoe boozer

werd. Telkens stampte hij met den voet op den grond, of stiet hij een vloek uit.

Met opzet bleef de knaap wat heen en weer dren-telen. Heel langzaam haalde hij zijn zakdoek uit den zak en snoot een paar maal den neus. Toen scheen zijn schoenveter weer losgegaan te zijn. Hij bukte ten minste om hem vast te maken.

Nog was de boekhouder bezig. Je kon aan zijn roode gezicht wel zien, dat hij steeds driftiger werd. O, wat was Herman benauwd, dat het onweer straks boven zijn hoofd zou losbarsten. Hij klom eens op een stoel, alsof hij iets zocht.

„Zeg, draaitol, ben je wat kwijt?” vroeg de boekhouder.

„Ja neen, meneer.”

„Nou, ga dan je brood opeten. Ik kan dat gedraai niet langer om me heen hebben. En anders hoepel je maar zoolang op. Je hoeft op mij niet te wachten, ik heb misschien nog wel een kwartier werk.”

Met een gezicht als vuur maakte Herman 't papier, waarin moeder zijn boterham gedaan had, los. Langzaam legde hij de snetjes naast elkaar. Met zijn zakmes begon hij ze aan reepjes te snijden.

„Nu bidden, Herman,” zei een stem in zijn hart. „Dat ben je immers zoo gewoon? Ben je al vergeten, wat de meester zei, toen je van de school ging?”

Schuw keek hij eens naar mijnheer Jansen. Zag die hem niet, of hield hij zich zoo? Nog steeds zat die te zoeken, de tanden op elkaar geklemd.

Zou Herman 't doen? Hij deed de handen al samen. Ja ? O neen, hij durfde niet. Parels zweet stonden op zijn voorhoofd. Om een einde aan dien twijfel te maken, nam hij in één keer een hap, zóó groot, dat hij zich verslikte en een hevige hoestbui kreeg.

De boekhouder deed, alsof hij er niets van bemerkte.

Ziezoo, dat was gelukkig goed gegaan. Groote stukken stak hij tegelijk in den mond, zoodat hij in minder dan vijf minuten klaar was. Het danken na te laten kostte hem niet eens meer veel strijd. Maar toch was hij er niet rustig op en die onrust werd nog steeds grooter, ook toen de heer Jansen reeds vertrokken was.

„Kom,“ maakte Herman zichzelf wijs, „'t is zoo toch veel beter dan dat de boekhouder me uitgelachen had, ja misschien was hij wel gaan vloeken! Nu was alles immers rustig gebleven. Van avond kon hij het thuis ook nog doen.“

Was alles rustig gebleven? Ja, voor 't oog wel. Maar in zijn hart? neen, daar schrijnde de onrust. En die onrust werd dien middag al grooter.

Hij kon de gedachten niet bij zijn werk houden. Telkens zei hij bij zichzelf: „Kom jô, wees toch niet zoo flauw, ga toch flink aan 't werk. Vergeet het toch!“ Maar als hij weer een regel of vijf, zes, geschreven had, bleef de pen van zelf weer rusten op het papier; dan was 't, of hij den stem van zijn goe-

den meester weer hoorde, maar nu met zacht verwijtenden klank.

„Herman, ben je den laatsten schooldag nu al vergeten? Heb je in 't middaguur den Heiland beleden, of heeft menschenvrees je ontrouw gemaakt aan je belofte? Denk aan het woord van den Zaligmaker. „Wie Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijn Vader in de hemelen; maar wie Mij verloochenen zal voor de menschen, dien zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader in de hemelen.”

Hij had Jezus verloochend. Voor 't eerst van zijn leven had hij zich geschaamd om te bidden. Nu zou God recht hebben hem ook te vergeten.

Toen hij dien avond thuis kwam, merkte moeder al heel gauw aan zijn manier van doen, dat er iets niet in den haak was. Zóó was Herman nog nooit van 't kantoor thuisgekomen. Altijd was hij opgeruimd en vroolijk — en nu?

Hij was norsch tegen Jakob, wilde zelfs niet eens luisteren naar zijn kleine zus, waar hij anders zoo dol mee was.

„Hem, paadje pele, ja? Rietje op Hem schoot zitte, ja? Rie-tje zoet!”

„Och nee, ga weg, 'k heb nou geen zin.”

't Lieve kind begreep er niets van en ging huilende naar moeder. „Kom maar hier, mijn liefje, 'k merk het wel, 't onweer is zeker losgebarsten.”

Herman ging met de hand onder 't hoofd door 't

raam zitten kijken. Met opzet vroeg moeder niets; ze dacht, dat Herman uit zichzelf wel naar haar toe zou komen, om zijn verdriet te zeggen, maar — hij bleef zitten.

Toen Jakob en Rietje naar bed waren gebracht, begon moeder de boterhammen klaar te zetten.

O, wat was 't nu ongezellig. Anders kon Herman zoo aardig met moeder babbelen en nu zeiden ze geen van beiden een woord.

Om zeven uur kwam vader thuis. Hij zag ook al gauw, dat Herman niet op zijn gemak was. Op een wenk van moeder vroeg hij echter nog niets.

Toen de maaltijd was afgelopen, dankte vader en vroeg den Heere, of Hij Herman toch wilde troosten want dat die deed, alsof hij zijn vader en moeder verloren had en dus eigenlijk een wees was. Of de Heere nu Hermans verdriet maar wilde aanhooren, want dat er geen vader en moeder meer waren, die het konden doen.

O, wat kreeg de jongen het benauwd. Luid snikkend trillend over al zijn leden zat hij daar aan tafel en toen vader „amen” zei, liep hij hard naar moeder en verborg zijn hoofd in haar schoot, terwijl hij onder een vloed van tranen uitriep:

„O, vader, neen, zoo moet U niet spreken. O, wat doet me dat pijn. Neen, U bent er allebei nog; ik zal U alles vertellen, alles, 'k had het van avond dadelijk moeten doen, o, lieve vader en moeder, vergeef me toch.”

Moeder had tranen in de oogen; ze liet Herman met het hoofd aan haar borst, zijn groot verdriet uitschreien. Hij zag niet den blik van innige, teedere moederliefde, waarmee ze hem gadesloeg.

„Lieve jongen,” zei vader hartelijk, met grooten ernst: „Moèt ik zoo niet spreken, als we zien, dat er iets is, dat je hindert en je verbergt het voor ons. Is er iemand op aarde, die altijd zóó naar je luisteren wil, die altijd klaar staat om je te helpen, die je altijd je kwaad wil vergeven, als je met oprecht berouw tot hem komt.

Is er dan wel verschil tusschen jou en een kind, dat zijn ouders niet meer heeft? Kom Herm, zie ons aan en vertel ons eens, wat er aan scheelt!”

Met telkens grooter tusschenpoozen snikte Herman zijn verdriet uit; hij blikte reeds in moeders oog, dat nog altijd op hem gericht was.

Een blij gevoel van kalme gerustheid begon hem te doortintelen; een glimlach brak reeds door de tranen heen, zooals de heldere zonnestraal heenschiet door de nog neervallende regendroppels.

En nu kwam het. Uit vrees, dat de boekhouder hem uitlachen en bespotten zou, had hij dien middag zijn gebed nagelaten. Dat schrijnde nog na in zijn hart, maar 't was net, alsof dat het ergste toch niet meer was. Neen, dat was het ook niet meer. Want met het schuldbesef, was de rust ten deele in zijn hart teruggekeerd. Maar dit, dat hij vader en moeder zijn zonde had verzwegen; dit, dat hij degenen, die hem

't liefste waren, had miskend, hun troost moedwillig had versmaad, dat pijnde hem nu 't meest. En met een hart, vervuld van schuldbesef, snikte hij: „O, lieve vader, lieve moeder, o, blijft nog lang bij me.”

„Zoo lang het God belieft, Herm.” En onwillekeurig sloten ze alle drie de oogen en vader bad, zacht, o zoo zacht, en zijn woorden ruischten als engelengezang door Hermans hart: „Lieve Vader in den Hemel, Gij zijt de Almachtige en Heilige God, Die ons zoo liefhebt, maar Die toornt over onze zonden en zwakheden, Gij wilt Uw kracht in onze zwakheid volbrengen. Gij wilt ons Uw Geest schenken; leer ons bidden, bidden om Uw Geest, opdat we sterk mogen zijn in Uw kracht.

O, Heere, wil ook onzen Herman zijn zwakheid, zijn ongeloof vergeven. Sterk hem, opdat hij in de verzoeking moge staande blijven, opdat hij altijd en overal Uw Naam zal durven belijden.”

't Was vreemd. 't Was opeens, of alles in Herman opsprong van vreugde: uit zijn oogen straalde blijheid, een blijde glimlach beefde om zijn mond, blijdschap doortintelde zijn hart, dat, zeker van de vergeving, jubelde: „O, Heere, wat zijt Gij goed; o, lieve vader en moeder, wat zijt gij goed! Waarom vergeet ik U zoo dikwijls, juist als ik U 't meeste noodig heb! Maar nu — 'k zal voor niemand meer bang zijn, 'k zal me niet meer schamen om te bidden; Heere, geef Gij mij de kracht om mijn belofte te

houden en — wil ook onzen boekhouder het voorrecht schenken, U te leeren dienen en liefhebben.”

Vóór vader, moeder en Herman zich ter ruste begaven, zongen ze, niet alleen met hun lippen, maar bovenal met hun hart:

„Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest;
Mocht Die mij op mijn paan ten Leidsman strekken.
'k Hield dan Uw wet, dan leefde ik onbevreesd,
Dan zou geen schaamt' mijn aangezicht bedekken.
Wanneer ik steeds opmerkend waar geweest,
Hoe Uw geboón mij tot Uw liefde wekken.”

HOOFDSTUK IV.

ZOU HIJ 'T DOEN?

Enkele weken waren voorbijgegaan. 't Ging heel goed met Herman op 't kantoor. IJverig deed hij zijn best en maar zelden had mijnheer Jansen hem een terechtwijzing te geven. Hij begon tenminste zoo langzamerhand te denken, dat hij zich in den boekhouder vergist had en dat Petersen den man veel te zwart geteekend had.

Als mijnheer Van Goudoever zoo nu en dan vroeg: „Mijnheer Jansen, hoe maakt het onze jongste bediende? Doet hij goed zijn best?” dan antwoordde de boekhouder steeds: „Jawel, meneer, 'k heb tot nu toe geen reden tot klagen over hem.”

Dat deed Herman goed. In zijn hart dankte hij den heer Jansen, want 't was al een paar maal gebeurd, dat hij een blad papier verkeerd had overgeschreven; en daar zei meneer nu niets van. Dat was toch aardig. „Zoo, gaat het goed?” Dan was mijnheer Van Goudoever langs hem heen geloopt en had hem eens goedkeurend op den schouder geklopt: „Ga zoo voort, mijn jongen,” had hij gezegd.

En toch was 't gekomen, het groote verdriet. Onverwachts, toen Herman er niet meer aan dacht.

't Was weer Zaterdag. Den geheelen morgen was het heel druk geweest op 't kantoor. Om twaalf uur, toen de andere klerken naar huis gingen, bleef de boekhouder nog achter. Om hem heen lagen verscheidene brieven, die hij voor zijn vertrek nog te beantwoorden had.

Herman bleef ook. Opeens dacht hij weer aan dien keer, toen de heer Jansen ook was achtergebleven, aan den angst, dien hij toen had doorgestaan. Maar ook dacht hij aan 't geen hij vader en moeder, ja maar ook den Heere beloofd had. Sterk zou hij zijn. Bidden zou hij, als de verzoeking kwam.

De boekhouder was in een slecht humeur. Dat kon je wel aan zijn gezicht zien. Evenals den vorigen keer, toen hij ook was achtergebleven, stampte hij met den voet op den grond en gromde tusschen de tanden.

Herman werd onrustig. Hij schuifelde eens heen en weer op zijn stoel, ging daarna eens even drinken. Toen ging hij weer zitten. Heel langzaam pakte hij zijn boterham uit. Zou hij 't doen? Hè, wat beefde hij. Het mes, waarmee hij de boterham sneed, trilde in zijn hand, Zou hij? Hè, wat was 't hier warm. En toch rilde hij telkens van de kou. Zou hij . . . ?

Nog eenmaal keek hij ter sluiks naar meneer Jansen. Daar sloot hij de oogen — en bad. Toen begon hij te eten. Gelukkig, de boekhouder scheen niets gemerkt te hebben. Hij zei ten minste niets en na een half uur vertrok hij. Maar o, als Herman

den valschen grijnslach gezien had, die op 't gelaat van den man kwam, toen hij de oogen tot het gebed sloot, hij zou ineengekrompen zijn van angst. Nu ontsnapte een zucht van verlichting zijn borst. In 't vervolg zou hij niet zoo bang meer behoeven te zijn.

Dien middag waren alle heeren op 't kantoor druk aan 't werk. Ook Herman had nog veel te doen, want om vijf uur zou de opgegeven taak af moeten zijn. In zijn haast doopte hij de pen wat te diep in den inktkoker met het gevolg, dat er een klad uit de overmatig gevulde pen uitvloeide op zijn werk.

Herman werd vuurrood. Al het werk, waar hij reeds drie kwartier aan bezig was, moest overgemaakt worden: 't was onherroepelijk verloren. Beschroomd stond hij op en ging met het bemorste papier naar mijnheer Jansen.

„Meneer,” zei hij, „'k heb een ongeluk gehad. Wil U 't me asjebliedt niet kwalijk nemen. 'k Zal wel zoolang na vijf uur blijven, tot het af is.”

Weer flikkerde die zelfde valsche gloed in 's mans oogen. De aderen van zijn gezicht zwollen onrustbarend op en met een barsche stem voegde hij Herman toe:

„Zoo, vrome Hannes, noem jij dat een ongeluk. Een stommitheit is het. 't Was beter, dat je je werk niet bedierf, dan al die huichelarij. Ja, want dat is het. Ik heb die vrome kwezels allang in de gaten. Als je ze ziet, zijn 't lammetjes, maar als ze je bedotten kunnen, laten ze 't niet, die fijnen.”

Nog nooit had Herman den boekhouder zoo kwaad gezien. Bevende over al zijn leden stond de jongen daar voor hem; hij kon niets zeggen. Dat stilzwijgen maakte den man nog woedender. „Zie hem daar nu eens staan als de vermoorde onnoozelheid, maar achter de ellebogen heb jullie ze, dat zeg ik. De deur van de kerk loopen ze plat, maar ze worden er geen haar beter door voor hun werk.”

„Beter de deur van de kerk, dan van de kroeg,” fluisterde Petersen.

Gelukkig, dat mijnheer Jansen 't niet hoorde, want de storm zou er nog heviger door geworden zijn.

„Jij gaat 's Zondags zeker altijd naar de kerk ook, hè? Misschien wel twee keer?”

„Ja meneer,” zei Herman.

„Natuurlijk, dat dacht ik wel. Maar 'k zeg je eens en vooral, laat ik nooit iets van je bemerken, want ik gooi je met al je vrome smoesjes vierkant de deur uit. Je leert die gekheid maar af, hoor! Die dient tot niets.”

„Maar meneer,” zei Herman eindelijk, „daar heeft meneer Van Goudoever nooit over gesproken. Vader en moeder hebben me zoo geleerd, omdat God het zoo wil. En 't hindert toch niets aan mijn werk.”

„Wel, brutale vlegel, durf je nog tegenspreken ook. Dat zal ik je betaald zetten, zoowaar ik Jansen heet. Wie is hier de baas? Ik, zeg ik je, ik, ik, ik;” en hij stampte woedend met den voet op den grond. „En zoolang ik hier baas ben zul je doen, wat ik verlang,

zonder tegenspreken. Ruk op en schrijf over."

Dit en nog veel meer, nog versterkt door de grofste vloeken, die den jongen deden ineenkrimpen van pijn, beet de boekhouder hem toe. Langzaam, een koortsachtigen gloed op de kaken, ging Herman naar zijn tafeltje. Maar schrijven kon hij niet, zoo beefde zijn hand.

't Was doodstil in 't vertrek. Ademloos hadden de andere klerken alles aangehoord. Zoo hadden ze „den baas" nog haast nooit gezien. En dat om zoo'n onnoozelen klad.

Dien middag bleef het drukkend stil op 't kantoor. Niets dan het schuiven der pennen over 't papier werd gehoord.

Toen mijnheer Van Goudoever om ongeveer half vier binnen kwam, voelden allen als 't ware een kleine verlichting, maar nauwelijks was hij weer weg, of de boekhouder zette een gezicht, alsof hij zeggen wilde: „Ik waarschuw jullie allemaal, je weet nu eens en voor goed, wat ik wil."

„Ja," zei Petersen, bij 't naar huis gaan, toen Herman zijn nood aan hem klaagde, „zoo is hij. Nu heb je hem voor 't eerst in zijn ware gedaante gezien. Och, wij hebben zulke tooneeltjes al zoo dikwijls bijgewoond. En 't is meestal om een kleinigheid, als hij zoo uitpakt. Maar 't was niet om dien klad, dat vat je toch wel. Dat was maar een aanleiding om je eens goed te laten merken, dat hij met die vroomheid niks te doen wil hebben. Hij kan 't eenvoudig

niet uitstaan, als je bidt. Maar waarom doe je ook zoo dom? 'k Had je vooruit gewaarschuwd."

„Bidt U dan nooit, meneer Petersen?" vroeg Herman.

„Nooit, — nooit — dat zal 'k niet zeggen. Maar als ik eens een enkelen keer op 't kantoor moet blijven, dan bid ik niet. Wat heb je aan de herrie? Praat maar wat met hem mee, lach maar heel hard, als hij eens een aardigheid zegt, dan is 't goed; dan heb je nooit last van hem."

„Maar dat mag toch niet," meende Herman.

„Nu, zooals je verkiest. Heb jij liever ongenoegen, zooals vanmiddag, dan moet je 't zelf maar weten. Ik niet."

Toen Herman bij 't naar huis gaan alles nog eens overdacht, was zijn besluit genomen. „'k Ga er maar niet weer naar toe. Er zal toch nog wel een ander kantoor te vinden zijn, waar niet zoo'n goddelooze boekhouder is."

Alles vertelde hij dien avond aan vader en moeder. Onder snikken en tranen vroeg hij, of hij er niet meer naar toe behoefde te gaan.

Vader en moeder schrikten, toen Herman 't vertelde. Neen, dat hadden ze niet verwacht. Hoe kon iemand toch zoo onbillijk zijn.

„Ja," zei vader ten slotte, „als dat zoo zou moeten doorgaan, was de eenige uitweg, om maar op een ander kantoor te zien geplaatst te worden. Maar — 't is nog de vraag, of je niet van den regen in den drop

zoudt komen. 't Was beter, als ik eerst eens naar mijnheer Van Goudoever toeging en eens met hem erover sprak, of er in dien toestand geen verandering kan komen. 't Zou wat moois zijn, als je in een vrij land God niet naar je geweten dienen mocht. Ik ga dadelijk eens naar hem toe; 'k zal hem alles vertellen, precies zooals 't gebeurd is, en dan zullen we zien. 't Zou 't beste zijn, als je even mee ging, Herman, — of neen, ga jij maar liever naar bed, jongen;" hij zag, dat de knaap zat te klappertanden van de koorts.

Nadat vader zich wat opgeknapt had, vervoegde hij zich bij den heer Van Goudoever.

„Zoo, Achterberg, hoe gaat het? Man, wat zie je er bedrukt uit. Er is toch geen zwaarigheid?"

Hermans vader vertelde alles, wat er op 't kantoor was voorgevallen. Onderwijl hij sprak, fronste de patroon de wenkbrauwen en zei ten slotte:

„Hoor eens Achterberg, 'k wist niet dat meneer Jansen zoo'n toon aansloeg. Dat gaat zoo niet. 'k Wil in geen geval, dat zulke tooneelen zich op het kantoor afspelen. 'k Zal je eens wat zeggen. Ik zelf doe ook niet aan al die dingen. Bidden, naar de kerk gaan enz. deed ik nog wel, toen ik bij mijn vader en moeder thuis was, maar 'k heb het allang afgeleerd."

„Maar mijnheer," viel Achterberg hem in de reden, „hoe is 't mogelijk, dat u . . ."

„Mijn goeie man, laten we over die dingen niet gaan redetwisten, dat leidt toch tot niets, maar laten we terugkeeren tot het geval met Jansen en je zoon.

Zooals ik zei, ik doe het niet meer. 'k Ben van mijn leven al zooveel en zoo leelijk beetgenomen, juist door zulke vrome menschen, dat ik er genoeg van heb. Maar in elk geval wil ik niet, dat iemand om dergelijke zaken wordt lastig gevallen.

'k Beloof je, dat ik den boekhouder 't onbehoorlijke van zijn gedrag onder 't oog zal brengen en ik ben er zeker van, dat zoo iets niet meer zal gebeuren. Ieder moet op dat punt vrij zijn."

„Nu," zei moeder, toen vader den afloop van zijn bezoek verteld had, „'k ben bang, dat het er slechter in plaats van beter op worden zal. Natuurlijk zal hij nu nog veel meer „de pik" op Herman hebben."

„Neen, dat zal hij niet; de patroon zou hem nadrukkelijk waarschuwen, dat, wanneer hem ooit eenig machtsmisbruik ter oore kwam, hij den boekhouder onmiddellijk zou ontslaan. Dan staat hij met zijn heele gezin aan den dijk."

Steeds was de heer Jansen 't eerst op 't kantoor, doch toen de klerken dezen Maandagmorgen om negen uur binnenkwamen, was hij er nog niet. Daar begrepen ze niets van.

Waren ze echter om half negen voor 't kantoor geweest, dan zouden ze gezien hebben, dat de heer Van Goudoever den boekhouder bij zich in huis geroepen had.

Alleen Herman koesterde de gedachte, dat hij nog

bij den patroon zou zijn en dat deze met hem sprak over 't geval van den vorigen Zaterdag.

„Misschien is hij ziek van nijd,” lachte Smit.

„Of hij neemt nog een „opfrisschertje”, voor dat hij hier heen komt. Jongen, dat zou nog eens een vroolijken Maandagmorgen geven,” zei Derksen.

„Jullie weet er niks van,” grinnikte Petersen, „'k denk, dat de preek hem gisteren zoo geboeid heeft, dat hij er in zijn bed over ligt na te denken.”

Een algemeen gelach volgde op dezen kwinkslag. Alleen Herman lachte niet. Toen hij 't woord „kerk” hoorde, dacht hij op eens weer aan, dat vreeselijke gezicht van den boekhouder, toen deze hem grijns-lachend toevoegde: „Jij gaat 's Zondags zeker altijd naar de kerk, hè?”

Daar ging de deur open en beide heeren traden binnen. Plotseling verstomde het gelach. Allen mompelden zoo iets van „goedenmorgen, heeren,” waarna ze dadelijk weer voor zich zagen.

De heer Jansen zag opgewonden en bleek. 't Was hem aan te zien, dat hij inwendig kookte. Dat was ook al te erg. Hij, de eerste op 't kantoor, door zoo'n aap van een loopjongen bij den patroon aangeklaagd. Neen, dat vergaf hij hem nooit, dien kwezel; wacht maar, „wie 't laatst lacht, lacht het best.”

De volgende weken ging alles heel gewoon. De boekhouder was kalm, bij stijf af, sprak afgemeten met allen, maar vooral Herman voelde duidelijk, dat de heer Jansen hem haatte. Waaraan? Dat kon

hij zelf niet zeggen. Maar een rilling voer hem door de leden, als de boekhouder zijn naam slechts noemde.

Herman betaalde dien haat met woeker terug. Ook hij beantwoordde alles, wat meneer Jansen hem vroeg, op bitsen, onvriendelijken toon.

Maar 't werd hem hoe langer hoe moeilijker des avonds zijn gebed te doen, oprecht, terwijl hij dagelijks met iemand omging, dien hij haatte.

Was het geen zonde te bidden: „Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren,” als daar iemand was, wien hij niet vergeven wilde?

Kon hij op die manier den man ooit winnen voor het Koninkrijk Gods?

't Werd langzaam aan beter, toen hij ook den toestand, waarin hij nu verkeerde, als zonde leerde kennen en belijden en vroeg, of de Heere hem wilde bekwamen voor zijn werk en hem wilde bewaren voor onverschilligheid, bitsheid en haat; bewaren ook hiervoor, dat hij door zijn gedrag anderen zou verhinderen tot God te komen.

Voortaan deed hij zijn best om vriendelijk en voorkomend te zijn tegenover den heer Jansen, maar dat juist was den man een nagel in 't vleesch. Altijd hoopte hij den jongen nog eens in zijn strikken te vangen.

Prettig is 't echter lang niet, als je altijd met iemand moet werken, die je een kwaad hart toedraagt, dat

voelde Herman maar al te goed. Zijn gezondheid leed er merkbaar onder. Hij was niet zoo vroolijk meer als te voren.

In 't middaguur of 's avonds na zes uur zat hij meestal droomerig voor zich uit te staren. Een enkele maal speelde hij nog eens met zusje, maar 't ging niet meer zoo van harte.

Meermalen hadden vader en moeder opgemerkt, dat Herman niet meer was als vroeger. Samen waren ze reeds afgesproken, dat vader maar eens uit moest zien naar een andere betrekking, daar het zoo niet langer kon. Maar tegen Herman zeiden ze er nog maar niets van. Hij klaagde nergens meer over. 't Zou hem misschien maar afkeeriger maken van zijn tegenwoordigen werkring.

Weet je, wat Herman altijd prettig vond? Als de kleine Tootje, het twee en een half jarig dochtertje van mijnheer Van Goudoever hem 's Zaterdagsmiddags een poosje kwam gezelschap houden. Dat kleine ding kon toch zoo aardig met hem babelen.

Meestal kwam ze met de dienstbode mee, die hem een kopje koffie bij zijn boterham bracht en dan bleef het kleintje een poosje bij hem. Dan klom ze op zijn knie en vleide: „Hem, paatjes tijten, ja?”

„Ja, hoor, liefje, 'k zal dadelijk het mooie boek eens krijgen, hè?” Dan nam hij een boek van de plank, vol met allerlei dieren en zoo konden ze dan samen langen tijd bezig zijn.

Wanneer dan mevrouw Van Goudoever eens kwam kijken en ze zag haar kindje zoo genoeglijk bij Herman zitten babbelen, ging ze stilletjes terug en zei tegen haar man: „Kom nu toch eens even stil mee; hoor die twee eens aardig bezig zijn. Stil, laat ze je niet hooren, want dan is de aardigheid eraf. Dan hoorden ze 't kleintje vragen:

„Hem, hoe doet de toe?”

„Boeh, boeh, boeh.”

„En 't saapje?”

„Mè, mè, mè.”

„En 't poesje?”

„Miauw, miauw, miauw.”

Dan had moeder haar lieve Tootje wel in de armen willen drukken en dan zei ze tot haar man: „'t Is toch een aardige jongen, hoor! Je hadt slechter kunnen treffen.”

„Maar vrouw, hij is heel goed voor zijn werk ook. Nu ja, toen had Jansen een beetje „de pik” op hem, je weet wel, de man is soms wat wonderlijk, bij hatelijk af, maar zoo erg als Achterberg het toen liet voorkomen, toch niet. Toen ik hem dien bewusten Maandagmorgen naar 't geval vroeg, vertelde hij me, dat de knaap ook heel brutaal en onbeschoft tegen hem geweest was. Och, ik begrijp dat wel: 't eene woord lokt dan 't andere uit en ten slotte weten ze zelf niet meer, wat ze zeggen. De man is werkelijk niet zoo kwaad, och, en de jongen zal ook

wel vooruit komen. Ze zullen wel aan e kaar wenen.”

Door zijn vriendelijkheid voor Tootje stal Herman hoe langer hoe meer 't hart van meneer en mevrouw Van Goudoever.

Maar toen was 't gekomen, het vreeselijke.

HOOFDSTUK V.

IN VERDENKING.

Hoewel alles op 't kantoor naar wensch scheen te gaan en de klerken 't geval tusschen „den baas” en Herman reeds lang vergeten waren, zon de boekhouder nog steeds op een middel om den jongen, die 't gewaagd had, hem aan te klagen, zijn daad betaald te zetten.

Tot nu toe had hij niets kunnen vinden om Herman te treffen. De knaap deed uitstekend zijn best en zoo verstandig was de heer Jansen wel, dat hij op moest passen, niet op hem te fitten. Dat zou in de gaten loopen. Neen, hij zou maar geduldig wachten.

Op een Zaterdagmorgen was den boekhouder een groote rekening betaald van vijfhonderd vier en tachtig gulden. 't Geld was hem precies voorgeteld: vijf briefjes van honderd gulden, drie van vijf en wintig gulden en een gouden tientje. Een gulden nad hij den kantoorlooper, die 't geld bracht, teruggeven. De bankbiljetten had hij onmiddellijk opgeborgen, het gouden tientje even op den lessenaar ter zijde gelegd om het afzonderlijk weg te leggen.

Toen was er iemand gekomen om hem te spreken. „Wacht,” had hij gezegd, „'t is twaalf uur, 'k zal

mijn jas aantrekken, dan loop ik tegelijk met U mee." Daarop was hij met den bezoeker meegegaan en had het tienguldenstuk vergeten.

Thuisgekomen, dacht hij er in eens aan.

„Wat scheelt je, man," zei zijn vrouw, „je krijgt zoo'n kleur?"

„Och, ik bedenk daar, dat ik een gouden tientje op mijn lessenaar heb laten liggen. 't Is niet zoo erg, 'k zal het vanmiddag dadelijk opbergen."

„Maar man, wat onvoorzichtig. Stel je nu toch voor, dat het er niet meer ligt, dan moet je het zelf bijpassen."

„Er is in 't middaguur niemand op 't kantoor dan die — och, hoe heet die vrome Hannes ook weer — dan die Achterberg. Als 't weg is, heeft hij het, dat is vast. Ha, ha," grijnsde hij, „de kwezel moest eens probeeren om het te gappen. 'k Wou voor een lief ding, dat hij het deed, dan ging hij de laan uit, zoo zeker als ik Jansen heet. Dan zag „de ouwe heer" meteen weer eens, wat hij van die fijnen te wachten heeft.

Maar hij zal 't wel laten liggen. Zoo voorzichtig zal hij wel zijn. Want ze zijn geslepen, die gauwdieven."

„Ik begrijp niet man, waarom je toch altijd zoo onaardig over dat jongetje spreekt. Als hij hier eens een boodschap voor je komt brengen, is hij altijd heel beleefd. Hij ziet er bovendien ook niets gauwdiefachtig uit."

„Jullie vrouwen nemen ze altijd beet met een beetje gehuichelde beleefdheid. Maar mij niet hoor. Ik weet veel te goed, wat voor vleesch ik in de kuip heb.”

Dienzelfden middag was Tootje, evenals andere Zaterdag, met de dienstbode meegekomen om Herman koffie te brengen.

„Blijft Tootje wat bij Hem?” vroeg hij.

„Ja, Tootje pelen.”

„Goed hoor. 'k Zal nog even die papieren wegruimen. Als Tootje zoet is, gaan we plaatjes kijken.”

„Ja, paatjes tijten,” vleide het kleine ding.

Onderwijl Herman eenige papieren wegbergde, begon de kleine Cato wat door 't kantoor heen en weer te dreutelen. Daar kreeg ze de papiermand te pakken en begon die heelemaal leeg te halen. In een oogenblik lag de grond vol snippers.

„Pas op, hoor, stoute meid; 'k zal je krijgen, hoor. 'k Heb zeker nog niet genoeg te doen!”

Schaterlachend liep 't kindje weg. Nu eens zat ze op de eene kruk, dan weer op een andere.

„Val maar niet, hoor, kleine guit,” zei Herman.

Eenige oogenblikken later begon ze op eens luid te schreien. Herman keek op. Daar zat het kleintje waarlijk op zijn stoel, de kleine vingertjes vol inkt.

„O, Hem, Hem, int, int aan mijn handje! O, moesje boos. Tootje zoo bang.”

„Maar kindje, wat doe je nu ook aan dien vollen inktpot? Kijk toch eens aan, overal spatten. Goed,

dat ik al die papieren net weg heb. Kom maar, hoor," vervolgde hij, toen Tootje nog harder begon te schreien, „wees maar stil, 't is niet zoo heel erg. Hem zal wel even met je meegaan, naar moetje."

Juist kwam mevrouw Van Goudoever 't kantoor binnen om Tootje te halen. Ze hoorde haar kindje al schreien, toen ze nog in de gang was.

„Wat scheelt er aan, Tootje? O, bah, kind, je vingertjes zitten vol inkt. Hoe komt dat, Herman?"

„Ik weet het niet, mevrouw. 'k Was juist bezig eenige papieren in de kast te bergen, toen Tootje begon te schreien. Ze heeft haar vingertje zeker in mijn inktpot gestoken."

„Tootje is stout," zei mevrouw. „Als Tootje aan de inktpotten komt, mag Tootje niet meer bij Herman spelen. Kom maar gauw mee, dan zal maatje je handjes wasschen.

En heb jij hier zoo'n rommel gemaakt? Foei kind, Herman zal misschien liever willen, dat je maar niet meer bij hem komt. Kijk toch eens aan; alles over den vloer. Vraag maar, of Herman de snippers eens voor je op wil nemen. Nou, die Herman is lief voor je, hoor. Hij is al bezig. Zeg nu maar: „Dag Herm."

„Dag Hem, moggen tomt Tootje weer, hoor."

„Dag To, dag mevrouw."

Terwijl Herman nog bezig was de snippers in de papiermand te doen, kwam mijnheer Jansen 't kantoor al binnen. Hij scheen haast te hebben, want

ter nauwernood beantwoordde hij Hermans groet en liep regelrecht naar zijn lessenaar. In één oogopslag zag hij, dat het gouden tientje er niet meer lag. Een duivelsche trek kwam op zijn gelaat, terwijl hij siste tusschen de tanden: „Ha, nou is hij er bij. 'k Had er al zoo'n voorgevoel van, dat de kwezel 't gappen zou. Eindelijk heb ik hem. 'k Heb het wel gezegd; 's Zondags luisteren ze met een schijnheilig vroom gezicht aan: „Gij zult niet stelen,” maar als ze hun kans schoon zien, gappen ze nog harder dan een ander. 'k Dacht toch niet, dat hij zoo dom zou zijn. Wat zal „de ouwe” opkijken, als 'k hem kom vertellen, dat zijn troetelkind gestolen heeft.

In ieder geval, troetelkind of niet, maar wegsturen zàl hij hem, of mijn naam is geen Jansen. — Eindelijk;” en weer kwam dezelfde duivelsche lach op zijn gezicht.

„'k Zeg niks,” dacht hij, „voor „de ouwe” van middag komt en dan maak ik hem als een dief bekend, zoo dat ze 't allemaal hooren. Anders zouden ze maar weer denken, dat ik den kwezel „gezocht” had.”

Daarom zei de boekhouder niets en ging stil aan zijn werk.

Wat was hij dien middag vroolijk! Petersen keek Smit eens aan en Smit gaf Petersen een stoot met den arm en wees daarbij veelbeteekenend naar „den baas,” alsof ze zeggen wilden: „Wat is hij vanmiddag grappig; als dat maar niet verkeerd afloopt.”

Ze wisten het wel, op zoo'n lieve bui volgde meest-

Bladz. 61. Deze ging recht voor hem staan.....

al zwaar weer, en o, wee, dengene, op wiens hoofd dat neerkwam.

Om half vier kwam mijnheer Van Goudoever 't kantoor binnen. Als naar gewoonte keek hij in 't voorbijgaan eens op Hermans werk en zei: „Goed zoo, vent.”

„Ja, wacht maar,” dacht Jansen, „we zullen dadelijk eens andere noten kraken. Dat zal niet meevalen.”

Nadat mijnheer Van Goudoever eenigen tijd met den boekhouder gesproken had, wilde hij weer heengaan.

„Mijnheer,” zei Jansen, „nog een woordje alstublieft.”

„Ga je gang, wat wenschte U nog?”

„Ja, ziet U, ik wenschte U eigenlijk een goeden raad te geven.”

„Nu, 't spreekwoord zegt: „Goede raad is duur,” dus als ik ze krijgen kan, sla ik dien niet af.”

„Mijnheer,” zei de boekhouder, terwijl hij zijn stem verhief, zoodat allen hem verstaan konden, „ons kantoor is altijd veilig geweest, maar 'k wilde U den goeden raad geven, voortaan alles te laten sluiten.”

„Zoo,” zei de chef, „en waarom dat? Is 't kantoor nu ineens niet veilig meer?”

„Neen meneer; er is hier een dief!”

Allen schrokken. Ook de heer Van Goudoever trad een stap achteruit, terwijl hij zeide: „Wat zegt U, een dief? Kom, dat zult U wel mishebben.”

De klerken keken nu eens elkander, dan weer den boekhouder aan. Zijn gezicht stond nu ijsig strak; ze merkten wel, dat hij 't meende.

„Heb ik 't niet gezegd,” fluisterde Petersen, „dat er onweer aan de lucht was?” Maar wie zou 't gedaan hebben? Niemand begreep, op wien de boekhouder doelde.

„Wie zou zoo dom zijn om hier te stelen? Ieder verstandig mensch kan toch begrijpen, dat hij zijn betrekking kwijt zou zijn. Neen, U heeft stellig abuis. Maar hoe komt U daar zoo bij? Heeft U vermoedens? Is U wat kwijt?”

„Mijnheer,” ging de heer Jansen met ijzige kalmte voort, „ik heb U nu reeds vijftien jaar eerlijk en trouw gediend, 'k heb de zaken altijd behartigd, alsof het mijn eigene waren en nooit, neen nooit zeg ik U, bent U een halven cent te kort gekomen.”

Mijnheer Van Goudoever knikte maar toestemmend, hoewel hij niet begreep, waartoe deze lange inleiding dienen moest.

„Welnu, mijnheer, hoewel ik mij niet voor vroom uitgeef, ben ik toch altijd zoo eerlijk geweest om ieder het zijne te geven; maar van die fijnen, daar moet je 't van hebben. Die stelen maar raak, met een psalm op de lippen.”

Herman was onder 't spreken van den boekhouder doodsbleek geworden. Eerst had hij zich evenals de anderen afgevraagd: „Wien zou dat gelden?” nu zat hij met strakken blik en ingehouden adem den man

aan te staren. 't Werd hem hoe langer hoe duidelijker, dat de heer Jansen hem bedoelde. Maar hij had niet gestolen, zeker niet, dus behoefde hij zich ook niet bang te maken.

En toch was hij angstig. Toch beefde hij over al zijn leden. Als wezenloos zat hij nog altijd voor zich uit te staren.

„Mijnheer Jansen,” zei de patroon, een weinig gramstorig, „'k meende, dat we afgesproken waren, geen godsdienstige kwesties meer aan te roeren. Verklaar U nader.”

„Maar mijnheer, als ze je 't geld toch zoo maar van den lessenaar stelen, kunt U dan nog twijfelen? Om twaalf uur heb ik hier op mijn lessenaar een gouden tientje laten liggen”

„Da's zeer onvoorzichtig,” merkte de heer Van Goudoever op.

„Dat is ook zoo, mijnheer. Door de drukke bezigheden van heden morgen vergat ik het op te bergen. 'k Zeg dit met nadruk, opdat niemand zal meenen, dat ik 't met opzet liet liggen om anderen in verzoeking te brengen, neen, zoo valsch ben ik niet. En om half twee, toen ik hier terug kwam, was het verdwenen. Zie eens, U hoeft waarlijk niet te vragen, wie de schuldige is,” zei hij zegevierend naar Herman wijzend, die ineen kromp van angst.

Allen keken Herman aan, die daar nog steeds als aan zijn stoel genageld zat.

Niemand had den knaap durven verdenken. De

chef keek hem met eenigszins medelijdend onderzoekenden blik aan.

Dat ontging den boekhouder niet. Daarom vervolgde hij: „Ik kan U niet zeggen, hoe 't mij spijt voor den knaap. In den laatsten tijd kreeg ik juist nog al plezier in hem, omdat hij goed zijn best deed. En daarom zag ik die kweze och, ik wil zeggen, daarom zag ik die persoonlijke eigenaardigheden van den jongen maar wat over 't hoofd; werkelijk, 't spijt me voor hem. U weet zelf, dat ik hem niet „gezocht” heb.”

„Neen, wat dat betreft, Uw oordeel over hem was in den laatsten tijd zeer gunstig. 'k Geloof niet, dat U den knaap een kwaad hart toedroeg.”

„Stellig niet, meneer; maar 'k heb nu voor den zooveelsten keer geleerd, dat ze niet te vertrouwen zijn.”

„Herman, kom eens hier,” zei mijnheer Van Goudoever. Schoorvoetend kwam de knaap nader.

„Luister eens. 't Lijdt geen twijfel, dat jij het geldstuk weggenomen hebt. 'k Vind het verschrikkelijk, dat ik het van je zeggen moet, want 'k had betere verwachtingen van je. Neen, val me nu niet in de reden, hoor eerst, wat ik zeggen wil. Beken je diefstal nu maar dadelijk, dan zullen we de zaken hier onder ons afhandelen. Geef het tientje onmiddellijk terug, of zeg, waar het is; 'k houd er niet van, dadelijk de politie er bij te halen.”

Deze gang van zaken beviel den boekhouder niet.

Eerst had hij zich kalm gehouden, maar onder 't spreken van den chef werd hij steeds onrustiger.

Neen, dan zou de kwezel er te gemakkelijk af komen. Daarom viel hij vlug den patroon in de rede: „Zoudt U zoo'n dief dan zoo maar hier op 't kantoor willen laten? 't Zou wat moois zijn. Hier kunt U zeker van zijn, dat ik naar een andere betrekking zal omzien. Met een dief wil ik niet werken.”

„Wind U toch niet zoo op, mijnheer Jansen.”

„Nu, jongen, hoe is 't. Geef het maar dadelijk.”

Eindelijk vond Herman zijn spraak terug.

„Mijnheer, hoe kunt U 't van me denken? Ik heb geen gouden tientje gestolen, 'k heb het in 't geheel niet gezien,” stamelde hij, terwijl hij in tranen uitbarstte.

„Dat dacht ik wel,” grijnsde Jansen, „dat hij 't nog zou heeten te liegen.”

„Herman,” zei de patroon, terwijl hij hem vertrouwelijk op den schouder klopte. „Houd je nu bedaard en beken maar. De schijn is tegen je. 't Is het allerbeste om niet langer tegen te stribbelen. 'k Begrijp heel goed, dat het moeilijk valt, maar je schuld is zoo klaar als de dag.”

„Ik kan niet anders zeggen, dan dat ik 't niet gezien heb. God hoort mij. 'k Weet nergens van.”

„Zie je wel,” schamperde Jansen, „zie je wel, dat hij 't weer met vrome smoesjes goed wil maken. Als er een God is, ja zeker, dan hoort Hij, dat je staat te liegen, dief!”

„Mijnheer Jansen, 'k verzoek U nogmaals U wat

te matigen. Er zou toch nog een misverstand in 't spel kunnen zijn. 't Is toch meer gebeurd, dat iemand zijn onschuld niet bewijzen kon en dat het later toch uitkwam, dat hij niets gedaan had."

„Mijnheer," zei Petersen, die medelijden met Herman had, „mag ik even wat zeggen? 't Is toch ook nog mogelijk, dat het goudstukje van den lessenaar gevallen is."

„Dan moest ik zoo'n onnoozele bloed zijn als jij, zeg, als ik dat niet eerst onderzocht had," beet de boekhouder hem toe.

„Maar is hier in 't middaguur niemand anders geweest, is dat wel zeker?" vroeg Smit.

O, ja, daar had Herman niet aan gedacht. „Tootje is bij me geweest, meneer," zei hij zacht.

Mijnheer Jansen barstte in een schaterlach uit. „Mooi zoo, Smit, daar help je hem handig uit den nood. Ha, dat moest er nog bij komen, dat hij die kleine schat de schuld zou geven. „Mijnheer," vervolgde hij, „hoe kunt U 't aanhooren, dat de kwajongen dat lieve kind beschuldigt. 'k Begrijp niet, dat U niet den eersten politieagent den besten aanroeft om zoo'n dief op te sluiten."

De boekhouder werd hoe langer hoe driftiger. Met vernietigende blikken zag hij op den armen jongen neer, die versuft voor zich uit keek. Waarnaar? In zijn verbeelding zag hij vader, moeder en den meester hoofdschuddend voor zich. Geloofden die dan ook in zijn schuld?

„Dat kunnen we dadelijk onderzoeken, of de kleine er iets van weet,” zei de patroon, zonder acht te slaan op de laatste woorden van den boekhouder.

„Petersen, vraag eens even aan mevrouw, of ze Tootje met je mee wil sturen. Een paar minuten maar. Niet zeggen waarom, hoor!”

Enkele oogenblikken later, die door allen in de grootste spanning werden doorgebracht en die Herman wel een uur toeschenen, kwam Petersen met Tootje aan de hand 't kantoor binnen.

„Mag Tootje met Hem spelen, papa? Tootje niet aan de int tomen. Tom maar Hem.”

't Lieve kind wilde al naar Herman toegaan, maar werd door vader opgevangen en op zijn knie gezet.

„Zeg U nu maar niets, mijnheer Jansen. U is veel te opgewonden en zou haar bang maken en dan hoorden we niets.

„Dag Tootje, heb je bij Herman gespeeld?”

„Ja, papa, Tootje vindt zoo leut.”

„Wat heeft Tootje gespeeld?”

„Tootje paatjes tijten op Hem soot.”

„Heeft Tootje ook een mooien cent gezien?”

„Tootje heb niet mooie cent, tijt maar,” en ze liet haar beide handjes zien.

„Heeft Tootje ook een zakje op?”

„Tootje zatje” en ze tilde haar rokjes op, waaronder een wit linnen zakje zat. „Tootje mooie cent in!”

Herman slaakte een zucht van verlichting. Nu zou zijn onschuld uitkomen.

't Gelaat van den heer Van Goudoever helderde op. Neen, hij had het ook slecht kunnen gelooven.

Smit en Petersen keken elkaar blijde aan. Ook zij hadden wel gedacht, dat Herman zoo doortrapt niet zou zijn.

Alleen Jansen knerste de tanden.

„Mag papa den mooien cent hebben? Dan krijgt Tootje een mooie pop, ja?”

„Papa mooie cent.” Met haar handje grabbelde de kleine in haar zakje en haalde er een — halve stui-verstuk uit.

Onthutst staarden allen het geldstuk aan. Als 't geval niet zoo ernstig geweest was, hadden allen stellig hartelijk gelachen, maar nu was het pijnlijk. 't Meisje begreep er niets van en vroeg:

„Tijg Tootje nu de pop? Papa mooie cent.”

„Ja hoor, liefje, ga maar gauw naar maatje.

„Tootje met Hem pelen?”

„Morgen, hoor! Da ag!”

HOOFDSTUK VI.

HET VERHOOR EN WAT HERMANS OUDERS ZEIDEN.

Een oogenblik was een straal van blijde hoop Herman door de ziel gegaan. Zou zijn onschuld nu uitkomen? Maar met één slag werd die hoop verijdeld. Hij viel terug in doffe moedeloosheid, de arme jongen.

Daar kwam een flikkering in zijn oogen. Zou hij 't eens zeggen, nu in dit oogenblik, dat de boekhouder een slechte man, dat hij een dronkaard was?

Maar neen, wat zou dat hem helpen op 't oogenblik. „En dan,” fluisterde een stem in zijn hart, „ben je vergeten Herman, dat er geschreven staat: „Zegent ze, die U vervloeken, doet wel dengenen, die U haten en bidt voor degenen, die U geweld aandoen?”

Beschaamd sloeg hij de oogen neer.

Intusschen fluisterde de heer Jansen den patroon iets in 't oor. „Neen,” zei meneer Van Goudoever, „neen, denk aan zijn ouders. 'k Wil die menschen niet te schande maken.”

Weer zei Jansen heel zacht: „Och, alleen maar om hem eens bang te maken; 'k wed, dat het dan wel voor den dag komt.”

„Nu, vooruit dan maar, Petersen!” zei hij luid,
Verloren — Gevonden.

„roep jij eens even den politieagent, die hier op den hoek van de straat staat.”

„O, mijnheer, lieve mijnheer, o, neen, doe dat niet. O, neen, doe dat niet.”

„Nu, zeg het dan nog, voor hij er is. Dan laat ik Petersen nog terugroepen. Gauw dan.”

„'k Heb het heusch niet gedaan, meneer, heusch niet, 'k weet nergens van. O! meneer, daar is hij al,” — en weer kromp Herman ineen van angst. „O, lieve vader, lieve moeder,” kermde hij.

Mijnheer Van Goudoever sprak eenige oogenblikken met den politieagent.

Deze ging recht voor Herman staan en zei: „Kijk me aan jongen, strak hoor. De waarheid zeggen!

Hoe heet je?”

„Herman Achterberg, mijnheer.”

„Hoe oud ben je? Mij aanzien!”

„Dertien jaar, mijnheer.”

„'t Is schande. Dertien jaar en dan al een dief!”

„Neen mijnheer, ik ben geen dief.”

„Dat ben je wèl. Jij hebt het tientje gestolen. 't Is wel waar! Waar is het? De waarheid, hoor. Kijk me aan!” De politieagent begon hoe langer hoe vlugger, om Herman te overbluffen.

„'k Weet het niet, meneer.”

„Je liegt. Haal je zakken eens uit!”

Bevende ledigde Herman zijn zakken. Maar wat er uitkwam, geen gouden tientje.

„Waar heb je 't gestopt? Kijk me aan.”

„Nergens, meneer.”

„Dan heb je 't weggegeven!”

„Neen, meneer.”

„Jij hebt het gestolen.” De agent haalde een paar kettinkjes uit den zak en zei: „Ziezoo, die krijg jij om je handen, als je de waarheid niet zegt.”

Herman bleef volhouden, dat hij onschuldig was, hoe nauw de politieagent hem 't vuur aan de schenen legde. Maar nu ook was hij doodop. Te lang reeds had die zware proef geduurd. Voortdurend vlogen hem de snikken naar de keel. Schreien kon hij niet meer. Zelfs de politiedienaar kreeg medelijden met hem. Hij knipoogde eens tegen mijnheer Van Goudoever en zei:

„Welnu meneer, zal 'k hem dan maar meenemen?”

Herman keek zijn patroon smeekend aan, maar kon niets meer zeggen.

„Neen, dank U. Dat verdriet zullen we zijn ouders maar besparen. 'k Dank U voor de moeite.”

„Uw dienaar, meneer,” zei de politieagent, en vertrok.

„In geen geval kan ik je echter op 't kantoor houden, jongen,” vervolgde hij tot Herman. „'k. Wou, dat je 't niet gedaan had, maar 't moet zoo zijn, 't moet. 'k Zal je 't loon van deze week uitbetalen en dan behoef je de volgende week niet terug te komen. Wees blij, dat het nog zoo afloopt.”

Mijnheer Jansen hield zich, alsof hij 't geval heel verdrietig vond. In tegenstelling met straks was hij

nu weer kalm en stond meewarig met het hoofd te schudden, terwijl hij mompelde: „Zoo jong en al zoo slecht.”

„En nu een vriendelijk verzoek heeren, dat U de zaak vooral niet ruchtbaar maakt.”

„Jongen hier is je geld. Maak nu maar, dat je thuis komt. 'k Zal je vader nog wel nader inlichten.”

Als wezenloos liep Herman over de straat. Onmogelijk kon hij zich indenken, wat er in de laatste uren gebeurd was. Droomde hij, of was het werkelijkheid? „Dief,” klonk het nog snerpend hem in de ooren. Voortdurend versnelde hij zijn pas; 't was of de boekhouder achter hem liep en schreeuwde: „Een dief, een dief, houdt 'm!”

Had hij gestolen? Neen, neen, 't is nièt waar. Dat zouden vader en moeder toch ook niet willen gelooven; hun jongen een dief — neen, 't is nièt waar.

Hard liep hij over de straat en toch durfde hij niet goed naar huis. Wat zou moeder schrikken, als ze hoorde, dat hij gestolen had. „Maar Herman,” fluisterde een stem in zijn hart, „hèb jij 't dan gedaan? Neen, nietwaar? Welnu, wees dan maar niet bang, jongen.”

„Ja maar,” en 't bonsde in zijn hoofd en 't bonkte tegen zijn hart, „als moeder jou eens niet gelooft?”

„Herman, durf jij moeder aanzien en dan liegen?” Neen, dat durfde hij niet. Zijn goede moeder bedriegen, neen, dat nooit.

Daar was hij aan de deur. Met een harden ruk sloeg hij den klink omhoog en liep als een waanzinnige naar zijn moeder, die haar jongen met angstige blikken aanzag.

„Jongen, Herm, waar kom je ?”

„O, moeder, moeder, 'k heb gestolen, 'k ben weggejaagd”

„Herman, wat zeg je? Gestolen? O, jongen, 't is toch niet waar? O, Heere, wat zal ons overkomen?”

De arme jongen zei niets. Snikkend leunde hij met 't hoofd tegen moeder, als zocht hij bij haar bescherming tegen den vreeselijken angst, die zijn ziel benauwde.

Jakob en Rietje zagen met angstige gezichten naar hun broer. Geen van beiden durfde een woord zeggen.

Moeder wist niet, wat ze ervan denken moest. Ze liet haar jongen maar stil uitschreien; ze zag wel, dat hij toch niet in staat was een opheldering te geven.

Maar intusschen schrijnde een vreeselijke pijn in haar hart. O, als 't eens waar was! Als haar jongen eens voor de verleiding bezwaken was. Teeder zag ze op den knaap neer. Ze zou hem liefhebben, liefhebben met al de teedere moederliefde van haar hart, juist omdat hij gevallen was, juist omdat hij die liefde nu veel meer zou behoeven.

Wat een slag, wat een vreeselijke slag; rijk waren ze niet, maar eerlijk. Daarvoor stonden ze bekend.

En nu? — Met den vinger zouden ze worden nage-
wezen als dieven. Wie heeft nog achting voor een
dief? „O, God,” bad zij, „leer ons berusten in Uw
oordeelen. Wil onzen jongen, die zoo diep viel,
vergeven en hem sterken in den strijd tegen het
kwaad.”

Lang, heel lang lag Herman daar met het hoofd
in de handen verborgen. Hij schreide niet meer,
maar diepe snikken, die heel onder uit zijn hart op-
kwamen, verrieden zijn innerlijke droefheid.

Toen vader thuiskwam, vertelde moeder hem diep-
geroerd, wat Herman had gezegd. 't Was haar aan
te zien, hoeveel strijd het haar kostte, de woorden
over haar lippen te krijgen.

Hevig begon zij te snikken. Onbeschrijfelijk was
de strijd, die in haar binnenste gestreden werd.

Zonder een woord te zeggen, nam vader Herman
bij de hand mee naar 't voorkamertje. Gedwee liet
de knaap zich meevoeren.

„Herman,” zei vader, „wat ik daar van moeder
hoor, is ontzettend. Gestolen, jongen, hoe kwam je
daartoe? O, beken alles nog aan ons, dan zal 'k zien,
de zaak nog in orde te maken. Vraag God den Heere
vergeving voor het kwaad, dat je deed”

„Maar vader,” snikte Herman, „gestolen? ik? Ge-
looft U het dan ook? En moeder ook? O, wat ben ik
ongelukkig.”

„Niet gestolen? Herman, waar zitten je gedachten?
Je hebt het zelf straks aan moeder gezegd; kunnen

wij dan anders dan 't gelooven? 'k Wou voor ik weet niet hoeveel, dat het niet waar was."

„Vader, ik heb niet gestolen." Herman had zich opgericht en keek zijn vader recht in 't gelaat: „Heb ik 't zelf gezegd? Ben 'k dan zoo in de war? Neen, vader, geloof mij, 'k heb het niet gedaan! Zou ik zóó voor U durven staan, als ik een d dief was?" 't Woord dief wilde bijna niet over zijn lippen komen. „'k Heb niet gestolen. O, zeg, dat U me gelooft!" Met angstig vragenden blik zag hij vader aan.

Zacht was ook moeder 't kamertje binnengekomen.

Hartstochtelijk drukte ze haar jongen in de armen.

„Herman, wees maar gerust; wij gelooven je, hoor!"

„O lieve moeder, lieve vader, 'k wist wel, ja, 'k wist het, dat U me gelooven zou"

Hierop vertelde Herman, wat er op 't kantoor was voorgevallen. Van den boekhouder, die hem gescholden had voor „kwezel" en „dief," van het gouden tientje, dat verloren geraakt was, doch waar hij niet van afwist.

Vóór dat Herman naar boven ging, zei vader: „Jongen, slaap gerust. God weet alles. Op Zijn tijd zal Hij je onschuld aan den dag brengen."

O, wat was er dien dag veel gebeurd. Als de wieken van den molen, zoo draaide 't alles door zijn hoofd. En toen hij weer mijnheer Jansen in de ge-

dachten hoorde zeggen: „U behoeft waarlijk niet te vragen, wie de schuldige is,” kromp zijn hart ineen, verborg hij snikkend het hoofd in de handen en bad: „Heere, Gij, Die alles weet, Gij weet ook, dat ik niet gestolen heb.” Langen tijd, nadat hij naar bed gegaan was, hoorden vader en moeder hem zijn groot verdriet wegsnikken.

Dien zelfden avond had vader zich naar den heer Van Goudoever begeven. „Zoo, Achterberg; ja man, dat is een leelijk geval met je zoon,” zei deze, nog voor vader iets had gevraagd.

Ook hij vertelde de zaak, zooals Herman dat reeds gedaan had en besloot zijn verhaal met de woorden:

„Je merkt zelf wel, 't is zoo klaar als de dag, dat je zoon de schuldige is.”

Met gespannen aandacht had vader geluisterd.

„Mijnheer,” zei hij, „dat Herman 't gedaan kan hebben, geloof ik; hij is niet beter dan een ander. Als God ons niet bewaart, zijn wij tot alles in staat. Maar toch kan ik het niet gelooven; niet, omdat ik meen mijn uil een valk te zijn, o neen, maar omdat ik mijn jongen ken, dat hij mij niet onder de oogen zou durven komen en zijn kwaad ontkennen, als hij schuldig was. En Herman heeft mij gezegd, dat hij niet gestolen heeft. Ik kan niet anders doen dan hem gelooven.”

„Achterberg, ik kan niet zeggen, hoezeer 't me spijt, maar je begrijpt heel goed, dat wij hem niet voor onschuldig kunnen houden, als het geldstuk

niet terecht komt. 'k Zal de zaak verder laten rusten, maar op 't kantoor mag hij niet meer komen."

Hiermee kon vader naar huis gaan.

Hoewel de zekerheid, dat vader noch moeder aan zijn onschuld twijfelden een groote troost voor Herman was, toch waren de eerste dagen na 't gebeurde pijnlijk voor hem.

Zelden waagde hij zich op straat. 't Was hem of alle menschen reeds wisten, dat hij van 't kantoor gestuurd was; alsof ze hem aankeken en in zichzelf zeiden:

„Kijk, dat is die kleine dief."

Toen hij maar even een boodschap in de straat deed, was hij Bram Haanstra tegengekomen. „Zoo, pennelikker," had die gezegd, „wat is dat nou? Ben je niet meer bij Goudoever? En toen Herman hard weg liep, zei de jongen, half in zichzelf, half tegen Herman: „Nou, 't verwondert me niemendal; wie zou daar nou ook zin in hebben om altijd op zoo'n dooie kantoorkruk te zitten!"

Maar 't bangst was Herman toch, dat hij den meester tegen zou komen. Of moeder al zei, dat hij daar niet bevreesd voor behoefde te zijn, toch zag hij tegen die ontmoeting op. Zeker, moeder had gelijk, hij was immers onschuldig, maar zou meester dat òk gelooven?

„Zeker zal hij dat, jongen. Je hebt niet voor niemendal zes jaar bij hem school gegaan. Hij kent je, zoo goed als je vader en ik, 'k zou haast zeggen, hij

kent je van binnen en van buiten: meester kan in één oogopslag wel zien, of jij wat gedaan hebt of niet."

Maar meester zou zoo schrikken, als hij hem zag loopen. Hij zou misschien den eersten keer niets vragen, maar van alles denken.

„Welnu," zei moeder, „als je daar dan bang voor ben ga dan van avond zelf naar den meester toe en vertel hem alles."

Ja, dat zou het beste zijn. 's Avonds ging Herman naar meester toe, heelemaal niet bang, hoor! Maar toen hij dicht bij 't schoolhuis gekomen was, stond hij even stil. Klopte zijn hart zoo? O, wat kreeg hij een vreemd gevoel in zijn lijf. „Kom, wees niet flauw" zei hij tot zichzelf. „Je hebt immers niet gestolen! De meester zal je best gelooven, als jij hem maar in de oogen ziet."

Meester was blij, dat een van zijn oud-leerlingen hem kwam bezoeken. „Kom," zei hij, „dat vind ik aardig van je Herm, dat je je ouwen meester nog niet vergeten bent. Maar, kijk me eens aan, er is toch geen zwaarigheid? Je lijkt lang niet opgewekt, vent!"

Hè, kwamen daar nu die vervelende tranen weer voor den dag! De jongen had zich zóó voorgenomen niet te zullen schreien en voor hij één woord gezegd had, biggelden een paar groote tranen over zijn wangen. Maar hoe kon dat ook anders. Stond hij daar niet tegenover dien goeden meester? O, 't was alsof alles om Herman heendraaide; den meester zag hij

weer voor de klas op dien laatsten schoolmiddag — weg was hij weer. Kijk, daar kwam mijnheer Van Goudoever, die hem vriendelijk toewenkte, — weg. Nog een wenteling. Daar stond de boekhouder met zijn grijnslachend gezicht!

„Herman, drink eens, mijn jongen, 'k geloof dat je niet wel bent, hè? Zóó; wordt het al wat beter? Blijf maar stil zitten. Straks kun je me wel vertellen.” Meesters vrouw maakte zijn hoofd wat frisch met eau de cologne, ze maakte zijn polsen eens goed nat.

„Hè” Een zucht van verlichting ontsnapte aan Hermans borst. Met een dankbaren glimlach zag hij naar meester en zijn vrouw op. Neen, hier was hij niet meer bang om te vertellen alles, wat er was voorgevallen. Meester zou hem gelooven.

En hij vertelde. Zie, daar kwam weer die zelfde pijnlijke trek op meesters gelaat, dien Herman vroeger ook gezien had. Alles vertelde hij precies zooals 't gebeurd was.

Toen hij klaar was, zei meester: „Zeg me nu eens eerlijk, Herm, nu hadt jij gewild, dat God dadelijk je onschuld aan 't licht zou brengen, hè?”

Herman knikte toestemmend. „Ja,” zei meester, terwijl hij peinzend het hoofd met de hand steunde, „dat willen we altijd. Steeds willen we Hem tijd en wijze voorschrijven. Maar Hij kent Zijn tijd. „Hij komt, Hij komt gewis.” 't Is maar goed, jongelief, dat God zich niet aan ons, dwaze menschen stoort. Wat zou alles verkeerd uitkomen.”

Herman keek meester aan met dankbaar verwonderde oogen. Weet je waarom? Dat hij onschuldig was, daarover sprak meester, niet eens, dat stond reeds als een paal boven water. Dat God zijn onschuld aan 't licht zou brengen, leed bij hem ook geen twijfel. Alleen op het wanneer kon meester geen antwoord geven, dat wist God het beste. Herman was blij, dat hij naar meester toe gegaan was.

HOOFDSTUK VII.

HET GOUDEN TIENTJE GEVONDEN.

Hoewel niemand, behalve de boekhouder, eigenlijk aan Hermans schuld geloofde, toch kon zijn onschuld niet bewezen worden. De heer Jansen had gezegevierd. Die jongen moest eruit en — zijn wensch was vervuld. Toch voelde hij wel, dat het gebeurde hem in 't oog der anderen niet tot eer strekte. Zij waren, zoo mogelijk, nog koeler en terughoudender tegen hem dan vroeger.

In zijn bijzijn sprak niemand meer over 't geval, maar tijdens zijn afwezigheid kwamen de gesprekken er vaak op neer.

„'t Is toch een raadsel,” fluisterde Petersen dan, „waar dat gouden tientje gebleven is. Ik kan niet gelooven, dat Herman Achterberg 't gestolen heeft. 'k Heb altijd nog hoop, dat het terecht zal komen.”

Een paar dagen na Hermans vertrek had mijnheer Van Goudoever gewacht met het aanstellen van een anderen jongsten bediende, maar de drukke zaken lieten niet toe, dat de plaats lang onvervuld bleef.

Een week later kon men dan ook de advertentie in de krant lezen, waarin een jongen voor 't kantoor gevraagd werd.

Met tranen in de oogen had Herman de krant aan moeder laten zien. De goede vrouw had haar zelf straks al gelezen, maar ze had nog gehoopt, dat haar jongen die niet zien zou.

't Was of de letters voor zijn oogen begonnen te dansen, of ze hem uitlachten, of ze hem toeriepen: „Dat is in jouw plaats, omdat ze zeggen, dat jij een dief bent.”

Herman huiverde. Niet van de kou, neen, en toch ging er een rilling over zijn leden. Eén oogenblik maar, want dadelijk verhelderde een glimlach zijn gelaat. „Neen, nietwaar moeder, ik ben geen dief. Zou 't nu al gauw uitkomen?”

„God zorgt, mijn jongen; Hij kent Zijn tijd.”

't Gebeurde wel meer dat Herman aan die vreese-lijke gebeurtenis in zijn leven herinnerd werd. Dan werd hij heel even zoo vreemd, zoo angstig; dan was het, of hij plotseling een stekende pijn in zijn hart voelde. Wat klopte zijn hoofd, wat bonsden zijn slapen, hij kon haast niet meer staan op zijn beenen. Maar 't volgende oogenblik kwam er een kalme glimlach op zijn gelaat, want binnen in hem jubelde zijn hart: „Ik ben onschuldig, ja, vader en moeder gelooven het en meester gelooft het, ja — en God weet het. Dat is 't voornaamste.” Zelfs het zien van den boekhouder kon die rust niet dan heel even verstoren.

Er was een nieuwe jongen op het kantoor gekomen. Frans heette hij. Van den eersten dag af konden

Petersen en Smit dien jongen niet best uitstaan. Waarom niet? Dat wisten ze eigenlijk zelf niet. Was het misschien, omdat de boekhouder dien jongen zoo ophemelde? Dit is zeker, dat die Frans bij hem geen kwaad kon doen. Bemorste de jongen zijn werk, dan noemde mijnheer Jansen dat „een ongeluk”; had hij zijn werk verkeerd gedaan, „een misverstand.”

Als de boekhouder nog eens een enkele maal Hermans naam noemde, was het steeds om iets onaangenaams van hem te zeggen.

Zoo zei hij ook eens: „Frans, de vorige jongen ging 's Zondags altijd naar de kerk, ha, ha, ha! Zoo mal ben jij toch zeker niet?”

Natuurlijk begreep de jongen dadelijk, welk antwoord hij moest geven. „Nee, meneer, daar doen we bij ons thuis niet aan.”

„Flink hoor,” had de heer Jansen toen gezegd, „daar ben je geen haar minder om; al hoor je niet iederen Zondag het geteem van den voorlezer in de kerk: „gij zult niet stelen,” 'k denk, dat je toch wel weten zult, dat je 't niet doen mag.”

„Zeker mijnheer,” vleide de jongen, „dat hoeft hij me niet te zeggen.”

„Da's gemeen,” had Smit toen zijn kameraad in 't oor gefluisterd. 't Mankeert er nog aan, dat hij ronduit zegt: „Die Herman heeft gestolen, weet je, en die ging 's Zondags nog wel tweemaal naar de kerk.”

Mijnheer Van Goudoever had minder met den

knaap op. De jongen keek hem veel te brutaal uit de oogen. Zéker van de bescherming van den heer Jansen, keek hij den chef, wanneer deze eens even op zijn werk keek, soms aan, alsof hij zeggen wilde: „Nou, wat is er? Je hebt eigenlijk niets met me te maken.”

Op een keer, Frans was toen een paar dagen op 't kantoor, zei mijnheer Van Goudoever: „Jansen 'k weet het niet, maar die jongen lijkt me lang niet aardig toe. 'k Heb hem genomen, omdat U zei, hem goed te kennen, maar hij valt me niet mee. Zijn werk ziet er ook lang niet uit als dat van Herman.”

„U vergeet, mijnheer, dat het ventje nog maar kort hier is. Alle begin is moeilijk. 't Is waar, hij heeft zijn uiterlijk niet mee, maar — schijn bedriegt. Wat leek die vorige jongen geen lammetje, je zou hem je laatsten stuiver in bewaring gegeven hebben, en de eerste gelegenheid de beste neemt hij waar om te stelen. Maar U zult eens zien, 'k wed, als deze een maand hier is, dat hij zijn werk net zoo goed doet als die vorige jongen. Brutaal? 'k Geloof, dat U zich daarin vergist. 'k Heb er nooit last van. En altijd is hij gewillig.”

Smit en Petersen zaten zich onder dit gesprek te ergeren, want ze voelden maar al te goed, wat de toeleg van „den baas” was. Aan dezen jongen mankeerde niets. Dat was nog eens een voorbeeld van netheid, beschaafdheid en wat al goede eigenschappen een jongen nog meer hebben kan. „Wat jam-

mer," dachten ze toen, „dat de chef niet meer geregeld op 't kantoor is. Wat zou hij dien knaap gauw de deur wijzen."

Op een Vrijdagnamiddag, bijna veertien dagen na Hermans vertrek, moest Frans de inktpotten van 't kantoor schoonmaken op de binnenplaats, waar een groote pomp stond. Toen hij zijn eigen pot omkeerde om het nog overgebleven dik eruit te spoelen, viel hem iets rinkelends voor de voeten.

Een geldstuk! Vlug spoelt hij den inkt eraf en ziet, dat het een gouden tientje is. Tien gulden! En voor dat hij 't zelf wist, had hij 't geldstuk al in zijn vestzak gestopt. Schuw keek hij in 't rond, of misschien iemand gezien had, wat hij deed. Gelukkig — er was niemand. Toen maar weer vlug aan 't spoelen, alsof er niets gebeurd was. 't Was voor hem immers niet noodig iederen Zondag opnieuw te hooren: „Gij zult niet stelen?" Wel neen, hij wist het best. Waarom kreeg hij nu zoo'n kleur? Daar zat het tientje. Hij kon 't voelen buiten door den zak heen.

„Zou 'k het maar aan „den baas" geven?" dacht hij. „Als 't nog één gulden was, maar tien! Een echt gouden tientje! Kom, laat ik toch ook niet gek zijn! Als 't ooit nog eens gemerkt wordt, dat het in dien inktpot gezeten moet hebben, kan ik altijd nog zeggen, dat die fijne kwezel 't gestolen heeft. Nou, wie anders?"

Telkens voelde hij dien middag nog eens van buiten aan den zak, of 't geldstuk er nog zat. Wat had

hij 't er graag eens uitgehaald om 't eens goed te bekijken. Een echt blinkend gouden tientje. Eigenlijk had hij er nog nooit een gehad. Gestolen — nee, dat was het eigenlijk niet. Wel nee, hij had het daar net eerlijk gevonden. Als er iemand naar vroeg, zou hij 't nog teruggeven, heel eerlijk, maar anders kwam 't hem toe, natuurlijk, aan den eerlijken vinder.

Toen hij om zes uur buiten kwam, moest hij zijn schat eerst eens bekijken. Maar waar? Wacht, daar achter die schutting. Hij hield het al in zijn zak met de hand vast. „Jonge, jonge,” dacht hij, terwijl hij 't blinkende goudstuk zat te bekijken, „fijn, dat is voor mij. „De baas” zal toch nooit gelooven, dat ik 't gest. . . . vonden heb. Wel nee, dien bedot ik, waar hij bij staat. Maar, nou moet 'k toch zien, dat ik het klein krijg. Dan merken ze 't niet zoo gauw en zoo heb ik er ook niks aan.”

Hij stapte een bakkerswinkel in en vroeg een tablet chocolade van 50 ct.

De bakker keek dien vetten klant eens aan. „Nou,” dacht hij, toen hij het armelijk jasje en de te korte broek, de gelapte schoenen en het vuile halsboordje van den knaap zag, „nou, die heeft zeker een buitenkansje gehad, of 'k heb het mis.”

Onverschillig legde Frans het tienguldenstuk op de toonbank.

„Kun je 't niet passen, jongenheer? O, heb je geen kleiner geld? Wacht, dan zal ik binnen het tientje wisselen.”

De bakker ging zijn huiskamer in, waar zijn vrouw zat te naaien en Dirk, zijn oudste zoon huiswerk maakte.

„Daar komt die jongen ook niet eerlijk aan, of 'k heb het mis,” zei de bakker, terwijl hij het gouden tientje in de kast legde. „'k Wou wel eens weten, wie het is.”

Dirk keek eens even van zijn werk op. „Die, vader o, dat is Frans van den Berkhof uit de Spoorstraat; hij is op 't kantoor bij Van Goudoever.”

„Nou, maar dan wil ik dat zaakje toch eens onderzoeken. Da's niet in den haak, of 'k heb het mis.”

Dien avond ging hij naar 't kantoor en vroeg den heer Van Goudoever te spreken. Aan dezen vertelde hij, wat de reden van zijn komst was. De chef trok onder 't verhaal zijn wenkbrauwen nadenkend samen.

„'t Is toch vreemd,” mompelde hij bij zichzelf. Toen wendde hij zich weer tot den bakker en zei: „'k Dank U wel voor Uw mededeeling. Neen, da's vast niet in orde.”

Toen hij zijn vrouw vertelde, wat die bakker gezegd had, zeide ze: „Wel man, 'k geloof vast en zeker, dat dat het bewuste gouden tientje zal zijn. Wat zou dat voor dien Herman gelukkig zijn. Gisteren zag ik den armen jongen nog loopen. Hij zag er slecht uit. 'k Geloof, dat hij meer onder die verdenking lijdt, dan jij denkt. Dien Frans vertrouw ik in 't geheel niet. Is 't niet vreemd, dat Tootje met dezen

jongen nooit spelen wil en met Herman was ze dol."

„Onder 't spreken van den bakker dacht ik ook al, dat we op 't goede spoor kwamen, maar hoe deze jongen aan 't goudstuk komt, dat is me een raadsel."

Toen allen den volgenden morgen op 't kantoor aanwezig waren, kwam de chef binnen. Dat was iets ongewoons. Wat zou die komen doen?

Hij ging naar den boekhouder en fluisterde hem iets in 't oor. Maar deze schudde aanhoudend van neen.

„Nu," zei de patroon, „we zullen het dan toch maar eens onderzoeken." Daarop wenkte hij Frans om eens met hem mee te gaan.

Deze verbleekte. „Zou hij 't weten," dacht Frans. Met looden schoenen ging hij met mijnheer Van Goudoever mee. In de gang haalde de patroon het goudstuk, dat de bakker hem als bewijsstuk had afgestaan, uit den zak en zei op strengen toon: „Jongen, hoe ben jij aan dit gouden tientje gekomen?"

Eén oogenblik trachtte Frans nog te ontkennen, maar er was geen ontkomen aan. De patroon keek den knaap zóó doordringend aan, alsof hij in zijn hart wilde lezen.

„Dat heb ik ge . . . gevonden, meneer."

„Gevonden? Jongen, lieg niet! Waar heb je 't dan gevonden?"

„Op de binnenplaats, mijnheer. 't Rolde uit mijn inktpot."

„Maar hoe is dat mogelijk? In ieder geval hadt je

het dan aan mijnheer Jansen moeten ter hand stellen, dan had die kunnen onderzoeken van wien 't is. Uit jouw inktpot? Als je liegt, loopt het niet goed met je af, hoor je?"

Frans werd benauwd onder dien doordringenden blik en gilde: „'t Is wel waar en ik zal 't aan mijn vader zeggen.”

„Nu, nu, kalm maar, al is dat zóó, dan hadt je 't nog niet mogen houden. Ik zal een onderzoek instellen. Ga maar weer aan je werk.”

„Wat spijt het me toch,” dacht de patroon, „dat we dien Herman zoo hardhandig hebben aangepakt en hem zoo onrechtvaardig hebben beschuldigd. Maar dat was de schuld van Jansen. Die scheen er den knaap uit te willen hebben. Als deze echter onschuldig is, zal ik den boekhouder mijn misnoegen over 't geval wèl doen gevoelen. Nu we zoover zijn, zal de rest, hoop ik, ook wel opgehelderd worden.

„Frans,” zei hij, toen hij 't kantoor weer binnenkwam, „ga jij maar eens aan mevrouw vragen, of ze nog boodschappen voor je te doen heeft.”

De jongen vertrok. „Ziezoo,” zei de heer Van Goudoever, „nu kunnen we een oogenblik vrijuit spreken. Is U na dien bewusten Zaterdag, toen U 't geld van de firma Bouwmeester had, nog wel eens een gouden tientje kwijt geraakt?”

„Nee, mijnheer,” zei de boekhouder verwonderd.

„Welnu, dan heb ik het genoeg U te zeggen, dat U wel wat voorbarig is geweest met Herman Ach-

terberg te beschuldigen, want het geldstuk is gevonden. Hier is het."

De heer Jansen verbleekte. Je kon zien, dat hij heelemaal de kluts kwijt was. Niet, omdat hij bepaald iets schuldigs gedaan had, maar de toon, dien de patroon nu tegen hem voerde, verontrustte hem. Maar spoedig nam hij zijn gewone onverschillige houding weer aan en zei:

„Is het dan zoo zeker, dat dit het vermiste gouden tientje is? Waar is het dan gevonden?"

„In den inktkoker van Frans. Bij 't schoonmaken van den pot rolde het hem voor de voeten. Geloof U 't niet?"

Zie eens, de sporen van den inkt zijn er nog op te zien. Hoe 't daarin gekomen is, moet ik U eerlijk bekennen nog niet te begrijpen, maar voor mij staat het vast, dat dit het vermiste is."

„Goed zoo," fluisterde Petersen. „Zie eens, hij zet een gezicht, als een jongen, die den strooppot in stukken laat vallen."

Daar kwam eensklaps weer die zelfde grijns om den mond van den boekhouder. „Maar mijnheer," zei hij, „begrijpt U dat niet? Met Uw verlof, dat kan een kind wel snappen. Die Herman heeft het gestolen en in den inktpot verstopt, met het vaste plan om het later mee te nemen. Natuurlijk had hij niet gedacht er zoo holderdebolder uitgejaagd te worden. U kent die luitjes nog niet, maar mij binden ze geen doekjes voor de oogen."

„Meneer,” hervatte de patroon streng, „'k doorzie Uw bedoelingen. U schijnt nu eenmaal niet in de onschuld van dien jongen te willen gelooven, maar dat zal mij niet beletten, alles in 't werk te stellen, om achter de waarheid te komen.”

„Bewijzen, bewijzen,” gromde de boekhouder nog tusschen de tanden, maar de patroon was al weg.

Juist toen hij zijn huiskamer binnentrad, kwam zijn vrouw hem al met een stralend gezicht te gemoet.

„Man, 'k ben er achter hoor, ja vast, 'k ben er achter.”

„Waar achter? Mensch, je doet me schrikken.”

„Wel, hoe dat tientje in den inktpot gekomen is.” En toen haar echtgenoot haar ongeloovig-vragend aanzag, vervolgde zij: „Weet je niet meer, dat Tootje dien Zaterdagmiddag bij Herman gespeeld heeft? En ook, dat ze toen huilende thuis kwam?”

„O, ja, omdat ze de vingertjes vol met inkt had.”

„Nu, — en dus?”

„En dus, en dus?”

„En dus zal Tootje het geldstuk van den lessenaar gepakt hebben en het in dien inktpot hebben gooid. Misschien dacht ze wel, dat het een spaarpot was. Toen is de inkt op haar vingertjes gespat; vandaar dat ze huilende naar huis is geloopt. Juist kwam ik haar tegemoet om haar te halen, toen Herman al met haar naar de pomp wilde gaan.”

„O, vrouw! Ja, zoo zal het zijn. Wat ben ik blij voor dien armen jongen. Zijn ouders schijnen

nog geen andere betrekking gevonden te hebben, want hij is nog thuis, maar 'k neem hem morgen aan den dag terug."

„Neen man, wees maar niet zoo voorbarig. 't Is alles nog maar een gissing van me. Eerst zeker weten en dan weet je wel, dat ik mijzelf evenzeer verheug in de blijdschap van Herman Achterberg en diens ouders als jij zelf."

„Jawel, maar hoe zullen we dat te weten komen?"

„Wacht," zei mevrouw, „ik weet wat. Laat mij eens begaan," hierop riep ze Tootje en nam haar mee naar 't kantoor. Verwonderd keken de heeren, maar vooral de boekhouder, haar aan. Wat had dat te beduiden? De chef zelf bleef op een afstand en deed, alsof hij in een dik boek wat zocht.

Mevrouw ging op den stoel van Frans zitten en nam Tootje op haar schoot. Toen begon ze schijnbaar zonder opzet, wat met den inktkoker te spelen. Ze draaide hem eens om, bekeek hem aan alle kanten, terwijl ze met 't kindje over Herman begon te babelen.

Toen ze zoo de gedachten van 't kleintje op Herman gericht had, zei ze: „Tootje, waar is je popje? Willen we samen een mooien hoed voor popje kopen?"

„Ja, mama, mooie hoed toopen."

Nog steeds zat mevrouw met den inktkoker in de hand. „Maar mama heeft geen centen," zei mevrouw.

„Papa centen?” vroeg Tootje.

„Neen, papa heeft ook geen centen.”

Een oogenblik keek 't meisje bedrukt voor zich. Er kwamen een paar traantjes in haar oogjes. Eensklaps echter zei ze: „It heb wel mooie cent. In Hem intpot gooid. Int aan mijn vingertjes. Mama uithalen.”

„Wij gaan samen een hoed voor de pop koopen, hoor,” en zonder verder een woord te zeggen, snelde mevrouw met haar kindje op den arm naar huis.

HOOFDSTUK VIII.

ONSchULDIG.

Sprakeloos van verbazing hadden de heeren dit tooneeltje beluisterd. Smit en Petersen zagen elkaar eens veelbeteekenend aan. De boekhouder zat roerloos met de hand onder 't hoofd, alsof hij nog een laatste middel zocht, om die netelige zaak voor zichzelf tot een goed einde te brengen.

De heer Van Goudoever was aangenaam verrast. Zóó vlug had hij niet gedacht, de waarheid te zullen vernemen. Dat had zijn vrouw toch handig overlegd. En de oplossing was in 't geheel niet onwaarschijnlijk. Hoe dikwijls had hij 't óók gezien, dat zijn kleine Tootje op zoo'n hooge kantoorkruk klauwde. Toen hij het voor 't eerst zag, had hij zijn hart vastgehouden van schrik. En dan die inkt aan haar vingertjes! Neen, mijnheer Jansen kon onmogelijk zeggen, dat het kind gedwongen was die bekentenis te doen. Zelf had ze den weg gewezen om aan 't geld te komen voor den hoed van haar popje.

„Heeren,” zei de chef, „ik kan U niet zeggen,

hoezeer ik verrast ben, en wel 't meest hierover, dat we zoo spoedig achter de waarheid zijn gekomen.

We hebben dien Herman valsch beschuldigd, dat hindert me 't meest. We hebben heel wat goed te maken, vooral U, mijnheer Jansen. Want dit is zeker, 't is uw drijven geweest, dat ik den knaap den toegang tot het kantoor ontzei. Zeker, ik had zelf moeten weten, wat ik deed, en ik ben zelf verantwoordelijk voor mijn daden, maar dat neemt niet weg, dat ik, als U me niet zoozeer gedrongen had, als U in plaats daarvan de mogelijkheid gesteld had, dat het geldstuk op een andere wijze kon weggeraakt zijn, stellig naar U had geluisterd."

Met strakken blik zag de boekhouder zijn patroon aan. Hij begreep niet, waar deze aanspraak op uit moest loopen.

„En nu verwacht ik van U," vervolgde mijnheer Van Goudoever, „dat U om zes uur dadelijk naar die menschen toegaat en versooning vraagt voor 't leed, dat U hen hebt aangedaan. Want, U moogt volhouden, dat het niet zoo is, ik weet nu zeker, dat U den knaap „eruit" wilde hebben. Ik zelf zal ook naar hen toegaan en zooveel mogelijk goed zien te maken, wat ik bedorven heb.

„Maar mijnheer," barstte Jansen eindelijk los, „wat zoudt U denken? Dat ik naar die lui toe zou gaan en excuus zou vragen? Waarvoor? 'k Moet U eerlijk

zeggen, dat ik het niet begrijp. Stel 't geval, dat ik dien jongen werkelijk leed of schade berokkend had, dan mocht hij nog heel blij zijn, als hij weer op 't kantoor teruggenomen werd, daarmee uit. Je moet bij die soort van menschen nooit zooveel complimenten maken, ze verbeelden zich toch al genoeg. Waar kunnen ze mij van beschuldigen? Dat ik den jongen van diefstal heb verdacht? Meer niet. Is dat zoo erg? Gebeurt dat niet honderd maal? Kan dat den besten rechtsgeleerde niet overkomen?"

„Mijnheer Jansen, laten we er niet meer over praten. Als U meent, met hen niet zooveel complimenten te moeten maken, omdat ze niet bemiddeld zijn, dan ben ik het in 't geheel niet met U eens. Ieder heeft zijn gevoel; dat wordt niet grooter, naarmate de bezittingen vermeerderen. Neen, vaak is 't juist omgekeerd. Wie niet anders heeft dan zijn goeden naam, stelt er prijs op dien onbevlekt te bewaren. Nog eens geef ik U in overweging Herman en zijn ouders Uw excuses aan te bieden."

„Neen mijnheer," zei Jansen, die zich onder 't spreken van den heer Van Goudoever meer en meer opwond, „dat nooit. Ik zal mijzelf vast niet zoozeer verlagen. Maar 'k heb reeds lang begrepen, wat Uw toelig is. En daarom zal ik de eer aan mij zelf houden. Redenen om mij te ontslaan, zijn er niet, maar 'k neem deze gelegenheid waar om tegen het volgende

kwartaal mijn ontslag te vragen; dan kunt U den jongen weer op 't kantoor nemen. Ik kan hier schijnbaar toch geen goed meer doen. Maar 'k twijfel er niet aan, of men zal mij weer een goede betrekking aanbieden. Mijn naam heeft gelukkig in de handelswereld een goeden klank."

Zijn ontslag aanbieden, — dat was 't laatste redmiddel, dat den man overbleef, als hij tenminste niet naar de Achterbergs toe wilde gaan. Hij rekende er vast op, dat de patroon zou zeggen: „Welneen, mijn goede Jansen, zoo hoog wil ik de zaak niet aanslaan. 'k Vind het voor dien knaap wel een nare historie, maar U behoeft daarom Uw ontslag niet te nemen. Het zou me ontzettend spijten, U op 't kantoor te moeten missen. Neen, dan zal ik den knaap eenvoudig een boodschap sturen, dat de zaak in orde is en hij weer terug kan komen. 'k Stop hem een gulden in de hand en de zaak is van de baan."

Maar hierin had hij buiten den waard gerekend. Want inplaats, dat de patroon zóó sprak, wenkte hij den heer Jansen even mee in de zijkamer te gaan. Blijkbaar wilde hij hem nog sparen in 't bijzijn van Smit en Petersen. Jansen volgde den patroon, maar 't was hem aan te zien, dat hij niet op zijn gemak was.

„Mijnheer Jansen," begon de patroon, toen ze alleen waren en hij de deur achter hen toegesloten had, „U noodzaakt mij dingen te zeggen, die ik in

geen geval in tegenwoordigheid van derden wilde uitspreken. 't Valt me zelfs moeilijk ze U te zeggen, want tot voor korten tijd was ik in de meening, dat U een rechtschapen mensch waart, die hart had voor de zaak niet alleen, maar die ook hen, die onder U gesteld zijn, netjes behandelde.

Zooals U weet, is de vader van Herman Achterberg bij me geweest om zijn beklag over U in te dienen. 'k Heb U toen gevraagd naar recht en billijkheid te handelen en iemand niet om zaken, die het kantoor niet betreffen, of die ten nadeele onzer zaak zijn, lastig te vallen. Ik weet, dat U van dat oogenblik af den knaap vijandig zijt geweest.

Maar ik deed meer. 'k Heb navraag gedaan naar de wijze, waarop U met de andere klerken omgaat! Neen, U behoeft er Petersen of Smit niet op aan te zien. Zij hebben steeds als collega's zooveel mogelijk het goede, dat ze van U zeggen konden, op den voorgrond gesteld, maar 'k verzeker U, dat was niet veel. Verder zwijgen zij. Toch is 't mij ter oore gekomen, dat U hier op onhebbelijke wijze „den baas speelt,” dat U den klerken den indruk geeft, alsof ik hier eigenlijk niets te zeggen heb, maar dat bij U de macht berust.”

„Maar meneer”

„Neen, laat me nu uitspreken. Dan is 't mij ter oore gekomen, dat U zich meer dan eens te buiten gaat aan sterken drank, waardoor ge niet alleen mijn

zaken schaadt, maar Uw gezin en U zelf te gronde richt.

Doch nu raad ik u ook in uw eigen belang dat weinige te doen, wat u als eerlijk man verplicht is. Neen, daar vernedert ge u niet door. Schuld bekennen, aan wien ook, doet ons altijd stijgen in de achting van elk weldenkend mensch. Ga naar de Achterbergs, de menschen zullen 't u vast niet moeilijk maken en u zal het gevoel hebben, alsof u een grooten last van de schouders was genomen. Door Uw ontslag te vragen, maakt ge 't mij zeer moeilijk, want voldoet U niet aan mijn wensch, dien ik billijk acht, dan moet ik U geven, wat ge zelf hebt gevraagd, doch denk aan Uw vrouw en kinderen."

Wit van toorn had de boekhouder den patroon aangehoord. Zou hij 't dan maar doen? Zijn vrouw en kinderen, — ja, dat was waar Hij behoefde daarom nog niet alles te meenen, wat hij zei. En als hij 't gedaan had, behoefde hij zich immers niets meer van die lui aan te trekken. Dit waren de eerste gedachten, die door zijn hoofd warrelden. Maar daarop veranderde hij weer. „Kom, 'k zal toch ook niet mal zijn om voor zoo'n aap van een jongen een knieval te doen. Wat zou hij zich wel verbeelden. Al mijn ontzag was ik kwijt. Natuurlijk zou de jongen 't aan de anderen vertellen. Dan zouden ze me achter de hand zitten uitlachen. Neen," dacht hij, „dat nooit."

En daarom antwoordde hij met strakken blik.

„Best mijnheer, als U meent mij, die U zoolang eerlijk en trouw gediend heb, te moeten achterstellen bij een jongen, die pas komt kijken, ga dan Uw gang. 'k Twijfel geen oogenblik, of ik zal een goede betrekking weer krijgen.” Daarop ging hij naar 't kantoor terug.

HOOFDSTUK IX.

IN EER HERSTELD.

Op denzelfden dag, dat het voorgaande op 't kantoor voorviel, zaten Herman en zijn ouders in de kleine, gezellige huiskamer.

Vader zat de krant te lezen. Tot nu toe was Herman thuis gebleven. Maar dat kon zoo toch niet blijven. Daarom keek vader telkens al eens uit, of er geen betrekking open kwam, waar Herman op af kon gaan.

„Hé, kijk,” zei vader, „bij Duursma wordt ook een jongste bediende gevraagd. Ga daar morgen eens naar toe, Herm.”

„Ja, vader, 'k zou heel graag weer aan 't werk gaan. Dan krijg ik weer wat afleiding, want 'k zit altijd aan die vervelende zaak te denken. Ik begrijp maar niet, hoe het nog eens uit kan komen.”

„Bij God zijn alle dingen mogelijk, Herm,” zei moeder.

„Maar vader,” vervolgde Herman, „'t zal toch uiterst moeilijk voor mij zijn, weer een betrekking

te krijgen. Ze vragen natuurlijk eerst, of ik op een kantoor geweest ben; zeg ik dan ja, dan moet ik ook zeggen, waarom ik daar vandaan ben gegaan. 'k Mag er toch niet om liegen?"

„Neen Herm, natuurlijk niet.”

„Maar moeder, dan neemt immers niemand me. Ieder denkt, dat zoo'n boekhouder, die al zoo veel jaren in een zaak is, eerder gelijk zal hebben dan ik. En dan zien ze mij allemaal voor een dief aan.”

„Dat is nog niet zoo zeker, Herman,” zei moeder. „Niet, dat me die gedachte zoo vreemd voorkomt. Ons verstand zegt het zoo, maar we vergeten altijd, dat God regeert. Hij neigt de harten der menschen als waterbeken. Ons leven is in Zijn hand. Als we maar meer op Hem vertrouwden, zouden we heel wat rustiger zijn.”

„Ik geloof, dat er gescheld werd,” zei vader. „Herm, kijk eens even, of er iemand is.” Herman ging de deur openen. Bij 't zien van den bezoeker week de knaap verschrikt een paar stappen achteruit. Daar stond mijnheer Van Goudoever met Tootje aan de hand voor hem.

„Dag Herman,” zei zijn oude patroon, heel vriendelijk, „hoe gaat het mijn jongen. Schrik maar niet hoor, we komen je goede tijding brengen.”

Wat? Goede tijding? Hoorde hij goed? 't Begon hem voor de oogen te schemeren. Zou 't dan nu toch ?

De patroon was inmiddels met Tootje binnengekomen en had op een stoel plaats genomen.

„Herman, kom eens hier.” Dat had diezelfde heer ook op 't kantoor gezegd, twee weken geleden, maar zijn stem klonk toen heel anders. De knaap haalde diep adem. Nu zou 't komen. Hé, waarom beefde hij nu weer zoo? Zijn hart bonsde, of het zou breken.

Ook vader en moeder keken den bezoeker nieuwsgierig aan.

„Laat ik je geduld maar niet lang op de proef stellen. We zijn gekomen om je te zeggen, dat je onschuldig bent. De zaak van het gouden tientje is uitgekomen.”

Stom van verbazing stond Herman den patroon aan te staren. Droomde hij of waakte hij. Onschuldig! En er kwam zoo'n vreemde, ongeloovige uitdrukking op zijn gelaat, dat de patroon hem lachend aan den arm schudde en zei: „Maar jongen, is het dan niet zoo?”

„Ja jawel mijnheer, 'k heb niet gestolen.”

„Nu hoor, 't is uitgekomen. Hier is het gouden tientje. Tootje, laat den mooien cent maar eens aan Herman zien.”

't Meisje deed haar taschje open en haalde het geldstuk er uit.

„Zoo, geef dat nu maar aan Herman.”

Maar Tootje hield het stijf in haar handje geklemd en zei: „Nee, nee, mooie pop toopen voor Tootje.”

„Ondeugende meid,” lachte mijnheer, „wil je 't wel eens gauw geven!”

„Hier, Herman, het tientje is voor jou. Dat schenk ik je als vergoeding voor al het verdriet, dat ik je berokkend heb. Gelukkig dat we nu zeker weten, dat jij onschuldig bent. Wil ik je nu eens vertellen, wie eigenlijk de schuldige is? Hier, deze kleine speelkameraad van je. 'k Heb haar met opzet maar eens meegenomen, dan kun je eens flink op haar knorren, Herm.”

Maar Herman nam het lieve kind bij de hand, en zei: „Heeft Tootje den mooien cent weggenomen? Ja?”

„Tootje mooie cent in int gooid. Handjes vuil.”

„Wat zegt ze?” vroeg moeder.

„'k Zal U eens vertellen, hoe alles gegaan is,” zei de patroon, „dan zult ge 't wel begrijpen.” En daarop vertelde hij van Frans, die 't geldstuk vond in den inktkoker en er chocolade voor ging koopen, van den bakker, die mijnheer Van Goudoever kwam waarschuwen; dan, hoe mevrouw 't eerst op de gedachte gekomen was, dat Tootje het tientje in den inktpot gestopt had en eindelijk ook de slimme manier, waarop ze 't haar kindje zelf had laten zeggen.

Moeder had onder 't vertellen van den heer Van Goudoever tranen in de oogen gekregen. Ook Herman was aangedaan. Met dankbaren blik zag hij op: „O, mijnheer,” stamelde hij, „is 't zoo gegaan. O, wat ben ik blij. Wat is God goed!”

„Ja, Herm,” zei moeder, „Hij heeft ons gebed verhoord. Hij heeft de waarheid aan 't licht gebracht. O, wat blijkt het toch weer duidelijk, dat Hij regeert.”

„Hum,” kuchte de heer Van Goudoever, „ja, heeft mijn vrouw dat niet aardig bedacht? Als zij Tootje niet zelf 't had laten zeggen, had Jansen nog kunnen volhouden, dat het maar een gissing was. Ik zeg maar, dat ze 't slim overlegd heeft.”

„Ja,” zei Herman, „die lieve mevrouw. Wat heeft ze dat mooi bedacht.”

„Zie Herman, 't is goed, dat je ook mevrouw morgen gaat bedanken, dat zij mee heeft willen werken om jouw onschuld aan 't licht te brengen. Maar vergeet toch vooral niet, dat God menschen wil gebruiken om Zijn raad uit te voeren. 't Is de Heere, Die mevrouw in 't hart gaf zóó te handelen.”

Herman keek den patroon eens van ter zijde aan. 't Kon vader schijnbaar niet schelen, of mijnheer Van Goudoever 't prettig vond of niet, dat hij in die handelwijze van mevrouw alweer oorzaak vond om Gods Naam groot te maken. Maar opeens kwamen hem de woorden van den meester weer voor den geest, de woorden, die hij bij 't afscheid op school gesproken had: „Jongens, je zult 't ondervinden, dat de verleiding groot is. Je zult het bemerken, hoe moeilijk 't is voor den naam van den Heere Jezus uit te komen. Heerlijk, dat we 't weten, dat God altijd bij

ons is, gereed om ons te helpen in tijden van beproeving."

Vader sprak uit, wat leefde in zijn hart.

„Zie zoo," vervolgde de chef, „nu weet je, hoe 't gegaan is, maar daarmee is de zaak nog niet goedge maakt. We hebben je onrechtvaardig beschuldigd, Herman. Onverdiend ben je weggestuurd. Dat spijt me, jongen. Vooral hindert het me, dat ik gehoor gegeven heb aan de inblazing van Jansen om je door de politie onderhanden te laten nemen."

„O, mijnheer," zei Herman, „ja, wat was dat vreeselijk. Maar 'k wil er niet aan denken. Spreekt U er maar niet meer over. 'k Ben al zoo blij, dat U 't weet, dat ik onschuldig ben. De rest zal ik wel gauw vergeten."

„Maar ik niet, hoor," zei de patroon. „En daarom wil ik zooveel mogelijk trachten goed te maken, wat ik je aandeed. Wil je weer bij me op 't kantoor komen?"

Hermans oogen schitterden. O, wat een geluk, zoo op eenmaal. „Maar," dacht hij, „zou dat kunnen, weer met den boekhouder samen?" O, hij huiverde onwillekeurig, toen hij weer aan dien man dacht.

„Ik begrijp, mijnheer, wat Herman zal denken. Zou dat wel goed kunnen gaan, als hij met den boekhouder weer samen op 't kantoor moet werken? Mij dunkt, de verhouding zal nooit worden, zooals ze wezen moet."

„Goede vriend, maak je niet ongerust. Wat je daar zegt, zou ik volkomen met je eens zijn, maar er zijn ook nog andere gevolgen uit de zaak voortgekomen. Laat ik eerst maar eens verder vertellen.

Als Herman terug wil komen, zal ik hem derde klerk maken in de plaats van Petersen. Deze komt in de plaats van Smit, die boekhouder wordt.

„Hebt U dan twee boekhouders noodig, mijnheer?”

„Nee, maar Jansen heeft in een dwaze bui zelf zijn betrekking opgezegd, waarom doet hier niet ter zake en ik heb hem 't gevraagde ontslag gaarne verleend.”

„Maar mijnheer,” zei moeder, „da's toch verschrikkelijk. Is hij geen vijftien jaar bij U geweest? En nu ineens ontslagen? O, dat is toch erg voor zijn arme vrouw en kinderen.”

„'k Waardeer Uw goede bedoelingen, moedertje, maar er zijn mij in den laatsten tijd dingen ter oore gekomen, waarover ik hier niet zal uitweiden, maar waarom ik het niet al te zeer zal betreuren den boekhouder te moeten missen. Aan alles komt een einde en — hij heeft deze uitkomst aan zichzelf te wijten.” Herman was een en al verbazing. Op dit oogenblik dacht hij nog maar alleen aan zich zelf. 't Kwam hem ook nog zoo ongeloofelijk voor. Hij nu al derde klerk en twintig gulden in de maand! De gedachten aan de treurige omstandigheden, waarin de familie Jansen zou komen, werden door

al die vreugde geheel op den achtergrond gedrongen.

„Als de boekhouder niet terugkomt, wil ik heel graag, mijnheer. 'k Dank U wel voor al Uw goedheid.”

„Deze week,” hervatte de patroon, „zul je ook nog 't werk van den jongsten bediende moeten doen, want een nieuwe jongen is er natuurlijk nog niet. Petersen had twintig gulden per maand, dat zal 'k jou nu ook geven. Afgesproken?”

„Heel graag, mijnheer, dank U wel.”

„Dat is waar ook,” zei de patroon, toen hij reeds met de klink van de deur in de hand stond, „er is er nog één, die van 't geval afweet, dat is de politie-agent. 'k Zal morgenochtend dadelijk iemand naar 't bureau sturen om te zeggen, dat je onschuld aan 't licht gekomen is. Nu, wel te rusten.”

Nadat Herman en zijn ouders den heer Van Goudoever nogmaals bedankt hadden, ging hij met Tootje weer huiswaarts.

Lang nog bleven vader, moeder en Herman dien avond bij elkander zitten. Een vredige rust was in hun hart weergekeerd. Met dank aan God bespraken ze nog eens alles, wat er in de laatste weken was gevallen.

„Kom,” zei vader, „een dankbaar hart moet zingen.” En zacht steeg in de stilte van den avond hun lied omhoog:

„Van U zijn alle dingen,
 Van U, o, God alleen
 Van U de zegeningen,
 O Hoorder der gebeden.
 Uw liefde en trouw omringen,
 Mijn wankelende schreên,
 En wat we ooit goeds ontvingen,
 Het is van U alleen.”

Morgen zou Herman ook den meester gaan vertellen, dat zijn onschuld aan 't licht gekomen was. Wat zou die blij zijn!

Voor ze slapen gingen, dankte vader den Heere, dat Hij 't weer getoond had, hen niet te vergeten, ofschoon zij Hem zoo dikwijls vergaten; dat Hij de donkerheid en de droefheid der laatste dagen veranderd had in vreugde. Maar ook bad vader voor 't gezin van den heer Jansen.

't Was goed, dat vader en moeder de oogen gesloten hadden. Nu zagen ze niet dien blos van schaamte, die bij de bede voor dat gezin Hermans gelaat overtoog.

Bidden, ook voor dengene, die hem kwalijk behandeld had, neen, dat kon hij niet. Hoe kon hij nu bidden voor dien boekhouder, die hem gescholden had voor kwezel en dief? Neen, dat kon toch niet, meende hij. Rustig legde hij zich boven in de bedstede neder. Is 't wonder dat hij den slaap niet dadelijk vatten kon? Alles, wat er in den laatsten tijd gebeurd was, kwam hem nu weer voor den geest. Ja, God is goed! Dat had hij ondervonden. Vriendelijk pinkten de heldere sterren, die hij door 't kleine

zolderraam zien kon hem toe. 't Was of ze hem zeggen wilden: „Zie je nu wel, dat God goed is? Wij weten 't wel, maar de menschen vergeten het telkens weer.”

Eindelijk, moe van het turen, sloot hij de oogen en sliep weldra in.

HOOFDSTUK X.

MARTHA.

Ruim tien jaren zijn na het boven verhaalde voorbijgegaan. Wat is er veel veranderd in dien tijd, ook op 't kantoor van den heer Van Goudoever. De oude heer is sedert een jaar overleden.

Steeds had Herman de stille hoop gekoesterd nog eens gelegenheid te zullen vinden met zijn patroon te spreken over de eeuwige dingen. Maar in 't laatst was de gezondheidstoestand van den ouden heer zoo achteruitgegaan, dat de dokter Herman beslist verbood, over die dingen te spreken, daar het einde van den zieke er slechts door verhaast zou worden. O, hoe speet het Herman toen, zoo lang gewacht te hebben.

Nu was het te laat. In den tijd, dat hij op 't kantoor geweest was, had hij zijn patroon lief gekregen. En nu niets voor hem te kunnen doen! Niets? Hij zou doen, 't eenige, wat hem nog overbleef: bidden zou hij voor 't behoud zijner ziel.

O, welk een ernstige waarschuwing voor allen, die meenen nog wel wat te kunnen wachten, voor ze zich aan den Heiland overgeven. Zal het straks misschien niet te laat zijn?

Zie je dien jongen man daar zitten op de plaats van den boekhouder? Ken je hem nog? Kijk eens goed?

Juist, 't is Herman. Pas op, 't is nu mijnheer Achterberg, de chef van 't kantoor. Geloof je 't niet? 't Is ook haast niet te gelooven en toch is het zoo. Door vlijt en goed gedrag had Herman 't vertrouwen van zijn patroon weten te winnen. Telkens was hij in rang opgeklommen en toen, nu twee jaar geleden, Smit de boekhouder een andere betrekking gekregen had, was Herman door den patroon tot boekhouder aangesteld. Petersen had reeds enkele jaren geleden de stad verlaten en was naar Amerika verhuisd.

En toen nu, een jaar geleden, de heer Van Goudoever gestorven was, zonder een zoon na te laten, had hij Herman als zijn opvolger benoemd.

Denk maar niet, dat hij daarom trotsch geworden is. Hij zou vast niet willen hebben, dat wij hem nu „mijnheer Achterberg” zouden noemen. Als hij 't hoorde zou hij vast zeggen: „Zeg maar Herman, hoor, net als vroeger.”

Maar dat hij blij was, behoef ik zeker niet te verzekeren. En zijn goede moeder niet minder.

„O,” zei ze dikwijls tot Herman, „als vader dat nog eens had mogen beleven. Maar, laten we niet murmureeren; wat God doet, dat is wèl gedaan. Vader is gelukkig, dat is onze troost. Je kunt alweer zien, dat God ons niet vergeet, ook al meenen wij

soms, dat het wel zoo is, of erger nog, als wij meenen, dat Hij verkeerd met ons handelt. Wie had dat tien jaar geleden durven denken, dat jij nog eens chef van 't kantoor zou worden!"

„Ja moedertje," zei Herman dan daarop, „en weet U, waar ik ook zoo dankbaar voor ben? Dat God het mij vergunt, voor mijn lieve moeder te kunnen zorgen."

Rie was al een flink meisje geworden, dat de oude vrouw in alles behulpzaam was. Jacob was op de Ambachtsschool; die leerde voor timmerman.

Op een avond in de maand Januari kwam Herman van 't kantoor thuis.

't Was fel koud dien geheelen dag. Snerpend gierde de wind om de hoeken der straten en joeg den voorbijgangers hagel en sneeuw in 't gezicht. Moeilijk werkten ze zich op tegen dien ijzigen wind, die met zijn kouden adem alles deed verstijven. Ieder haastte zich om zoo spoedig mogelijk thuis te zijn.

Vlug stapte ook Herman voort. Hij verlangde reeds bij zijn moeder in de gezellige huiskamer te zitten, waar een stevig maal hem wachtte.

Spoedig had hij zijn woning bereikt. Verrast keek hij op, toen hij de huiskamer binnentrad. Bij de kachel zat een arm meisje van omstreeks zestien jaar.

„Gezelschap hè," zei moeder, die zijn verrassing begreep.

„Ja, Herman, 'k zal je eens vertellen, wat er gebeurd is. Straks werd er gebeld en toen ik opendeed,

kwam er juist een arm meisje aanstropelen. Ze bibberde van de kou in haar dun, katoenen jurkje. 'k Zag wel, dat ze haast niet meer kon. Daarom wachtte ik even, tot ze aan de deur was en zei toen: „Meisje, wil je je even warmen? Je lijkt wel erg koud te zijn.”

„Asjeblijft, juffrouw,” zei ze met een beverig stemmetje. Zoo gaat ze met me naar binnen en toen ze hier in de kamer was, viel ze zoo maar op den grond neer. Ik schrok ervan.

'k Zei: „kind wat scheelt eraan, sta eens op,” maar ze bewoog zich niet. Met een gezicht, zoo wit als een doek, lag ze daar, de oogen half gesloten. Rie maakte gauw wat melk warm. Die goot ik heel voorzichtig tusschen haar lippen.

Na een minuut of tien zuchtte ze diep en sloeg de oogen heelemaal op. Wat was ik blij. Dat arme schaap! „Lieve kind,” zei ik, „zakt het al wat. Wil ik je polsen ook eens nat maken?”

„Ja,” knikte ze. En toen heb ik haar met Jakob opgeholpen en bij de warme kachel gezet.”

Met medelijden beschouwde Herman het bleeke meisje, dat daar zoo roerloos voor hem zat. Onwillekeurig huiverde hij, toen hij de dunne kleren zag, die haar tegen de felle koude moesten beschutten. Niet slordig zag ze er uit, maar toch zoo arm. Hij begreep haar toestand volkomen. Stellig behoorde ze tot die menschen, die liever gebrek lijden, dan bedelen.

„Mijn kind,” vroeg hij, „heb je vanmiddag wel gegeten?”

Een lichte blos vloog over 't gelaat van het meisje, terwijl ze zacht antwoordde: „Een klein beetje, mijnheer.”

„Moeder,” vervolgde Herman, „geef het kind wat warm eten. Er zal toch wel wat over zijn en anders is 't nog niet zoo erg. Dat zal haar goeddoen met de kou.”

„Ja Herm, daar zeg je wat. 'k Had nog niet eens zoover gedacht.” Daarop ging ze naar de keuken en kwam een oogenblik later terug met een bord heerlijk warm eten.

Je kon zien, dat het eten het meisje goed deed. Er kwam weer wat kleur op die fletse wangen, terwijl ook de matheid uit haar oogen week.

„Vertel me eens, meisje, hoe heet je?”

„Martha, mijnheer.”

„Ben je zoo arm, Martha? Daar zie je toch niet naar uit? Kom, vertel me maar eens wat,” vervolgde hij, toen hij zag, dat het meisje zich schaamde, „wees maar niet bang, ik meen het goed met je, hoor!”

„O, mijnheer,” zei ze, „vader is al zoo lang ziek. Al dien tijd heeft hij niets verdiend.” De tranen sprongen het arme kind uit de oogen. „Ik verdien een gulden in de week als boodschappenmeisje in een hoedenwinkel, maar, o, we zijn zoo ongelukkig!”

Hoofdschuddend stond Hermans moeder 't meisje aan te staren.

„Waar woon je, meisje?” vroeg ze.

„In de Vliersteeg, juffrouw.”

„En wat scheelt je vader?”

„De dokter zegt, dat hij aan verval van krachten lijdt.”

„Is je vader dan al zoo oud?”

„Vijf en vijftig jaar, mijnheer.”

„Zóó; dat is toch nog niet zoo heel oud. Wat is je vader?”

„Hij is altijd op een kantoor geweest, mijnheer. Maar toen is hij ziek geworden. Nog drie maanden heeft hij toen zijn geld ontvangen, maar daarna heeft hij zijn ontslag gekregen.”

„Maar dat is toch verschrikkelijk,” zei Hermans moeder.

Herman dacht een oogenblik na. Hij kon zich de ellende, waarin dat gezin verkeerde, zoo goed voorstellen. „Misschien,” fluisterde hij zijn moeder in 't oor, „zou de man, als hij beter werd, bij ons nog wat licht schrijfwerk kunnen doen. Dan verdiende hij tenminste nog wát.

„Heb jullie een groot gezin?” vervolgde hij hardop tot Martha.

„We zijn met ons vieren, mijnheer: Vader, moeder, mijn broer Kees en ik.”

„Hoor eens Martha, je weet zeker wel, dat ons leven in Gods hand is, dat geen haar van ons hoofd valt zonder Zijn wil. Ook al schijnt alles ons soms tegen te zijn, Hij weet wel, wat we noodig hebben. Bid je Hem wel dagelijks?”

„O, mijnheer, dat zegt moeder ook altijd tegen vader. „We moeten God bidden om Zijn hulp. Hij wil onze zonden vergeven, Hij wil ons alles schenken, wat we noodig hebben.” Maar daarvan wil vader nooit weten. Als moeder zoo spreekt, wordt hij boos. Dan zegt hij: „Als er een God was, zou hij ons niet in zoo'n ellendigen toestand laten zitten.” En o, dan wordt moeder zoo bedroefd. Vaak heeft ze me verteld, dat we vroeger niet zoo arm waren, dat vader toen een heel goede betrekking had als boekhouder op een groot handelskantoor, maar dat vader achteruitgegaan was en we toen zoo arm geworden waren. Maar vader mag er niets van hooren, want dan vliegt hij op.”

Herman had zijn moeder onder dit verhaal eens aangezien. Boekhouder geweest op een groot handelskantoor? Achteruitgegaan? Onrustig schoof hij zijn stoel heen en weer. Zou 't mogelijk zijn? Maar neen, die is immers eenige jaren geleden met zijn gezin de stad uitgegaan?” Na dien tijd had Herman nooit meer iets van dat gezin vernomen. Je begrijpt wel, aan wien hij dacht, hè?

„Maar hoe heet je dan, kind?” vroeg hij onrustig.

„Martha Jansen, mijnheer.”

„Wat zeg je? Jansen? En je vader was vroeger boekhouder op een groot handelskantoor? Maar moeder, dan is hij 't. Er is geen twijfel aan. Neen, dan zal ik me maar niet met hem inlaten,” was zijn eerste gedachte, „dan heeft hij nu, wat hij verdient.”

Strak zat de jonge man voor zich uit te staren. Je kon zien, dat er een groote strijd in zijn binnenste gevoerd werd.

„Wat hij verdient?” vroeg een stem in zijn hart.

„Heb jij ook, wat je verdient? Handelt God met ons naar verdienste?”

O, wat werd hij onrustig. Neen, dat wist hij wel beter. Wat hij was, had de Heere hem uit genade geschonken. Mocht hij dan zoo spreken en den boekhouder, die in zulke treurige omstandigheden verkeerde, aan zijn lot overlaten? Mocht hij diens vrouw en kinderen laten omkomen van gebrek? Had de Heiland niet gezegd: „Doet wel dengenen, die U haten en bidt voor degenen, die U geweld aandoen?”

Met angstige blikken keek Martha hem aan. Wat scheelde die vriendelijke heer in eens? Ze begreep er niets van.

Ook zijn moeder had zijn onrust opgemerkt. Ze zag, dat hij op 't punt stond, terug te treden. Daarom hielp ze hem over de moeilijkheid heen door te zeggen: „Herman, was 't geen Jood, wien door den Samaritaan barmhartigheid bewezen werd?”

Dankbaar zag hij zijn moeder aan. De strijd was beslist.

„Martha,” zei hij, „zou je nu maar niet gauw naar huis gaan? Ze zullen anders nog ongerust worden over je wegblijven. Ik kom morgen eens naar je vader zien, hoor. Misschien kan ik nog wat voor hem doen. Ken je mij?”

„Neen, mijnheer.”

„Welnu, zooveel te beter.”

Daarop vertrok Martha. Thuisgekomen, vertelde zij aan vader en moeder alles, wat er dien avond gebeurd was. Geen van allen begreep, wie die heer kon zijn.

HOOFDSTUK XI.

BIJ GOD ZIJN ALLE DINGEN MOGELIJK.

Wat Martha's moeder haar verteld had, was maar al te waar. De heer Jansen was, na zijn ontslag van den heer Van Goudoever door tegenspoed op tegenspoed getroffen. Wat had het hem een moeite gekost om weer een betrekking te krijgen! Overal had hij aanvankelijk 't hoofd gestooten. En geen wonder.

't Is waar, hij werd bij iedereen vriendelijk ontvangen, maar als het er op aankwam om hem in dienst te nemen, had men allerlei uitvluchten. Dan zei de een: „'t Spijt me wel, mijnheer Jansen, maar er is niet één vacante plaats op 't kantoor. Later, wie weet? Anders, dat begrijpt U wel zou 'k geen oogenblik aarzelen, U als boekhouder aan te stellen.” Of een ander voegde hem toe: „Hé, wat jammer, dat U niet een paar dagen eerder gekomen is. Eergisteren is de betrekking van boekhouder op ons kantoor juist vervuld. Da's bepaald jammer.”

Weet je, wat men dacht: „Jansen is vijftien jaar bij den heer van Goudoever op 't kantoor geweest en nu zoo ineens ontslagen, daar zit vast meer achter, dan hij zeggen wil. Zoo doet niemand met een boekhouder, die vijftien jaar bij hem is geweest, of er moeten wel zeer ernstige dingen gebeurd zijn.

Zoo had Jansen lang gezocht en altijd moest hij op de vraag zijner vrouw, of hij een betrekking gevonden had, ontkennend antwoorden.

Maar eindelijk was hij dan toch geslaagd. Wel niet als boekhouder, maar als tweede klerk. 't Was tenminste beter dan niets.

„Maar man,” waagde zijn vrouw soms te zeggen, „als je nog eens naar mijnheer Van Goudoever was gegaan, wie weet, of hij geen medelijden met ons zou gehad hebben.”

„Dat nooit,” snauwde Jansen haar toe. „Ik at nog liever droog brood, dan dat ik dät deed.” Zijn vrouw had eens gezucht. Ze kende haar man te goed om te weten, dat hij meende wat hij zei.

„Na een paar jaar was de heer Jansen er slecht uit gaan zien. Met angst merkte zijn vrouw 't op. En toen hij ten slotte geheel niet meer kon en genoodzaakt was thuis te blijven, had hij al heel spoedig zijn ontslag gekregen.

Den dag, nadat Martha bij Herman Achterberg geweest was, ging de laatste na het sluiten van 't kantoor naar de Vliersteeg. Toen kwam 't hem toch weer veel moeilijker voor, dan den vorigen avond, toen hij Martha beloofd had, naar haar vader te komen kijken. Hoe zou hij ontvangen worden? Natuurlijk, heel beleefd, ze wisten immers niet, wie hij was? Maar dan, als de heer Jansen er eens achter kwam, dat hij het was, zou hij hem dan nog wel bij zich toelaten?

Daar stond hij voor het huis van den heer Jansen. Zacht belde hij aan en werd door de vrouw des huizes binnen gelaten.

„O, is U die mijnheer, bij wien Martha zich gisteren een oogenblik gewarmd heeft,” zei ze. „’t Kind was zeker wat door de kou bevangen. ’k Dank U nog wel voor Uw goedheid. U wilde mijn man eens opzoeken?”

„Ja, heel graag, juffrouw, Martha heeft me verteld, dat hij ziek is. Misschien kan ik wat voor hem doen.”

„Wil ik U maar even voorgaan?” Dadelijk bemerkte Herman, met een zeer fatsoenlijke vrouw te doen te hebben, die betere dagen gekend had. Hij volgde haar de kleine gang door naar de huiskamer, waar een ledikant was opgeslagen.

Onmiddellijk herkende hij in den mageren, bleeken man, die daar lag, den boekhouder. Herman huiverde. Daar, in dat ledikant, lag zijn vijand. Maar neen; vastberaden trad hij nader en zei: „Mijnheer Jansen, hoe gaat het? Uw dochter vertelde me, dat ge ziek waart.”

Eenigszins wantrouwend keek de zieke den vreemden bezoeker aan. Daarop zei hij: „Ellendig mijnheer. Er komt niet genoeg in. Als er maar geld was om versterkende middelen te koopen, zou ik wel gauw beter zijn. Maar waar zou ’t vandaan komen? De tijd van Elia is voorbij, dat de raven je ’t brood en vleesch in huis gooiden. Je moet het zelf verdienen of anders sterf je van honger.”

Met ontzetting bemerkte Herman, dat het nog dezelfde Jansen was van voor tien jaar.

„Maar Elia's God leeft nog, mijnheer Jansen,” antwoordde hij, „God kent onze nooden en behoeften en wil daarin voorzien. Hij heeft gezegd: „Roep Mij aan in den dag der benauwdheid, Ik zal er U uithelpen en gij zult Mij eeren.”

„Och,” hervatte mijnheer Jansen, „dat hebben ze mij wel eens meer gezegd. Je moet eerst maar eens in de benauwdheid komen, dan merk je wel, hoeveel al die mooie woorden je helpen. Ze brengen niks in je maag.”

„Hebt U dan wel eens in de benauwdheid tot God geroepen? Deze laatste dagen bijvoorbeeld?”

Een weinig schrikachtig wendde Jansen 't hoofd naar zijn bezoeker om. 't Was of hem een wesp stak. Dat was een vraag op den man af. Hoewel hij inwendig onrustig was, verborg hij die onrust achter het mom van onverschilligheid en zei kortweg: „Neen.”

Met tranen in de oogen stond zijn vrouw dit gesprek aan te hooren. „O, mijnheer,” zei ze, „k bid God dagelijks om uitkomst uit dezen nood. Mocht Hij mijn man maar overtuigen van zijn zonde en schuld.”

„Hij zal helpen, juffrouw, als we geloovig tot Hem komen. Mocht de uitkomst nog eens zijn, dat niet alleen gij, maar ook Uw man, door Zijn liefde getrokken, mochten komen, tot hetgeen er in den tekst volgt: Gij zult Mij eeren.” De heer Jansen had ontevreden het hoofd afgewend.

„Welnu, mijnheer, ik kom nog wel eens terug, hoor. Denk nog eens na, over 't geen we besproken hebben.”

Bij zijn thuiskomst vertelde Herman aan zijn moeder, in welken toestand hij 't gezin van den boekhouder had aangetroffen.

„Daar moeten we iets voor doen, moeder,” meende hij. „'t Is stellig niet voor niets, dat de Heere ons zoo ongedacht met de Jansens in aanraking brengt.”

Met blijdschap bemerkte moeder, dat er geen wrok meer in Hermans hart was achtergebleven. Van harte stemde ze dan ook toe, dat zij geroepen waren, dat gezin te helpen.

Van toen af ontving de heer Jansen dagelijks wat eieren of melk; soms werd hun warm eten gezonden voor het geheele gezin, maar steeds kregen ze op hun vraag, wie hun dat alles zond ten antwoord: „Dat mag ik niet zeggen, neem het aan als door God zelf gezonden.”

Al een paar maal had juffrouw Jansen tot haar man gezegd: „Wat zou ik toch graag weten, wie ons zoo goedgunstig is. Zou 't niet van dien heer komen, die je de vorige week bezocht heeft? Ja, dat moet wel zoo zijn.”

„Maar waarom zou hij dat doen?” vroeg haar man. „Wat heeft hij er voor belang bij, menschen, die hem geheel vreemd zijn, te helpen?”

„Waarom,” antwoordde zij, „ik denk, omdat hij

den Heere Jezus liefheeft, Die gezegd heeft: „Voor zooveel gij dit één van deze minsten gedaan hebt, zoo hebt ge dat Mij gedaan.”

Lang bleef de heer Jansen in gedachten verzonken.

„Martha,” vroeg hij zijn dochter, die inmiddels thuisgekomen was, heb je al eens gezien, hoe die heer heet, waar je laatst geweest bent, je weet wel, toen je onwel werdt?”

„Jawel, vader, op het naambordje stond: H. Achterberg. 'k Heb het van morgen net gezien, toen 'k er langs kwam.”

„Wat zeg je? H. Achterberg?” Als wezenloos staarde hij zijn vrouw aan. Duizend gedachten vlogen tegelijk door zijn hoofd. Herman Achterberg Herman Achterberg Zou 't mogelijk zijn? Ja 't moet zoo zijn. Van 't eerste oogenblik af, dat ik hem zag, kwam hij mij bekend voor. Achterberg, ja hij is het. Maar hoe is het mogelijk, dat hij mij weldoet? Zou het dan toch waar zijn, dat er een God is, Die de liefde in de harten der menschen werkt? Ik zou zoo niet gehandeld hebben; de jonge man is beter dan ik.”

En na enkele oogenblikken van inwendigen strijd, die door zijn vrouw en dochter in angstige spanning werd aangezien, hoorden ze hem eindelijk mompelen: „Vijf en vijftig jaar zonder God. Gespot heb ik met Zijn dienst. Een verloren leven — o, God, wees mij genadig.”

Met dankbaren blik zagen zijn vrouw en dochter omhoog. Blijdschap straalde uit haar met tranen gevulde oogen. „Niets is voor U te wonderlijk, o Heere,” stamelde juffrouw Jansen, „Uw Naam zij geloofd.”

Voor het eerst na vele jaren knielden man, vrouw en dochter te zamen neder, terwijl de heer Jansen met een door tranen verstikte stem den Heere vergeving vroeg, voor alles wat hij had misdaan. 't Waren slechts stamelende klanken, die hij uitte, doch in den hemel was blijdschap bij de engelen over den zondaar, die overtuigd was van de dwaling zijns wegs.

Twee dagen later kwam Herman Achterberg weer naar den zieke zien. Hij vond hem rechtop zitten in zijn bed met een paar kussens in den rug tot steun.

Nauwelijks was hij binnen en wilde hij den zieke vragen, hoe 't hem ging, of de heer Jansen ontving hem met den uitroep:

„O, mijnheer Achterberg, dat heb ik aan U niet verdiend. Kunt U me vergeven?” En toen Herman hem verwonderd aanzag, vervolgde hij: „Nu heb ik ondervonden, dat de dienst van God beter maakt. Gij hadt niet naar mij moeten omzien en ge hebt mij welgedaan; gij hadt mij moeten haten en ge hebt mij gezegend. O, zeg mij, wat ik doen moet. Zou God mij niet verstooten?”

Diepgeroerd vatte Herman de hand van den boekhouder en zeide: „God zij geloofd; nooit zal ik Hem

genoeg kunnen danken, dat Hij mij heeft willen gebruiken om U tot Hem te leiden. Hij, Die gezegd heeft: „Wie tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen,” Hij zal ook U in genade aannemen. 'k Denk aan dat heerlijke gezang, dat mijn moeder mij geleerd heeft:

„Geen genade zijn wij waard,
Maar in d' Evangeliebladen
Heeft ons God Zijn gunst verklaard:
Dat wij, hoe met schuld beladen,
Dan geloovig tot Hem gaan!
Jezus neemt de zondaars aan!”

Nog geruimen tijd bleef Herman dien avond bij de Jansens. En geen wonder! Wat hadden ze elkaar veel te vertellen. Zeer laat vertrok hij, 't gezin in de grootste blijdschap achterlatende.

Weet je, wat er dien avond ook nog afgesproken werd? Dat de heer Jansen, na zijn herstel, als boekhouder bij Herman Achterberg op 't kantoor zou komen. Nu vond hij 't geen vernedering, Herman als zijn meerdere te erkennen. Vele jaren heeft hij die betrekking vervuld.

En als hij 's Zondags in 't schemeruur met vrouw en kinderen alleen in de gezellige huiskamer zit, vertelt hij nog dikwijls hoe zijn jonge chef 't middel in Gods hand is geweest om hem te brengen aan den voet van 't Kruis.

INHOUD.

Hoofdst.		Bladz.
I.	Herman gaat op een betrekking uit .	5
II.	De laatste schooldag.	15
III.	Naar 't kantoor	26
IV.	Zou hij 't doen?	39
V.	In verdenking	52
VI.	Het verhoor en wat Hermans ouders zeiden	65
VII.	Het gouden tientje gevonden	77
VIII.	Onschuldig	90
IX.	In eer hersteld	97
X.	Martha	107
XI.	Bij God zijn alle dingen mogelijk . .	116
